

ΕΚΔΙΔΕΤΑΙ ΣΤΗ ΖΑΚΥΘΟ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Τὸ σπάσιμο τῆς λύρας (ποίημα)	Μιχ. Ἀργυροπούλου
Τὸ Ἴονιο θέατρο. - Ἰωάννης Ζαμπέλιος.	Δ. Βάλας
Τὸ μίσος (ἀπὸ τὰ τραγούδια τῆς ζήλειας).	Μιχ. Ἀργυροπούλου
Τὰ πουλιὰ τῆς θάλασσας (παράμυθοι).	Παν. Τζανετάτου
Στὸν Οὐγὸ Φώσκολο (σονέττο).	Teodoro Bracco
» (μετάφραση).	Ἀναστ. Σκιαδαρέση
Γύφτοι (ποίημα).	Γ. Α. Κακριδῆ
Ἑρρίκου Χάινε (ὠτερμέτσο).	Ἀναστ. Σκιαδαρέση
Ἡ ζωὴ καὶ τὸ ἔργο τοῦ Δασκαράτου.	Διον. Ζακυθινεῦ
Γνώμη γιὰ τὸ Φώσκολο.	Βύρωνος
Ζάν Μωρεάς. Στροφές.	Ἀναστ. Σκιαδαρέση
Λησμονημένοι στίχοι.	Δ. Φραγκόπουλου
Ἀληθεῖς ἀθάνατοι. Ὁ Βάλτερ Σκώττ.	Κ. Ράδου
Ἐπιγράμματα.	Γιάννη Τσιλιμίσκρα
Ἑπτανησιακὰ σημειώματα	
BIBLIOGRAPHIE IONIENNE (προσθήκαι).	Διον. Παπαγιαννοπούλου
Ἡ πατρις τοῦ Μιχαήλ Γλυκά. - Κεφαλλήνων	
νῆσοι. - Ἰάκωθος Πυλαργινός.	Διον. Ζακυθινεῦ
Διάφορα. Ἡ ἑκατονταετηρίδα στὴ Ζάκυθο.	
Ὁ κ. Παπανδρέου στὴν Κέρκυρα. - il mondo	
Classico	Μαριέττας Μινώτου
Βιβλιοκρισίες «Ἡ Ζωὴ ἐν Τάφῳ» (Μυριέλλη).	Μαριέττας Μινώτου
» «Ἡ ὁρμή τοῦ θάνατος» (M. Roda).	Δ. Βάλας
Νέα Βιβλία. - Περιοδικὰ. - Ἐφημερίδες. - Ἀλληλογραφία.	

ΕΤΟΣ Δ' ΑΡΙΘ. 41 - 42
ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ - ΟΚΤΩΒΡΙΟΣ 1930

ΤΟ ΤΕΥΧΟΣ ΑΡΑΧ. 5

ΣΥΝΔΡΟΜΑΙ
ΙΟΝΙΟΥ ΑΝΘΟΛΟΓΙΑΣ.

Ἔτησίαι Δρχ. 50.—
Ἐξόμνητος » 25.—
Ἔτησίαι ἑξωτερικοῦ Δολλάρια 2

ΔΙΕΥΘΥΝΤΡΙΑ
ΜΑΡΙΕΤΤΑ ΜΙΝΩΤΟΥ

Συνεργασία, ανταλλαγαι, συν-
δρομαί, ἐμβάσματα καὶ ὅτι
ἄλλο σχετικὸν μετὰ τὸ περιοδικ.
κὸ στέλνεται στὴ διεύθυνση—
Μαριέτταν Μινώτου
Ζάνυνθον

Οἱ συνδρομητὲς τῆς «Ἰονίου Ἀνθολογίας» λαβαίνουν μετὰ 25
μόνο δραχ. τὸ περίφημον καὶ πολυτελὲς Δεύκωμα τῆς Ζάνυνθου μετὰ
200 μεγάλας σελίδας καὶ 100 φωτογραφίας. — Ἐπίσης μετὰ 10 μόνο
δραχ. τὸ Δεύκωμα Μαροκοῦ. — 120 σελίδες μετὰ μελανογραφίας τῆς
Κερκύρας. — Καὶ στὰ δύο συνεργάζονται οἱ κορυφαῖοι τῶν Ἑλλη-
νων λογοτεχνῶν καὶ διδάσκαλοι ξένοι συγγραφεῖς.

Ὁ ἐκδότης κ. Μαυρίδης ἀπεσύρθη τῆς οἰκονομικῆς διαχειρήσεως
τῆς «Ἰονίου Ἀνθολογίας». — Παρακαλοῦνται οἱ συνδρομητὲς ποῦ
ἔστειλαν σ' αὐτὸν τὰς συνδρομὰς τῶν νὰ μᾶς γνωστοποιήσουν τὰς δι-
ευθύνσεις τῶν γιὰ νὰ λάβουν τὰ ἐκδοθέντα φύλλα.

Ὅσοι δὲ λαβαίνουν ταχτικά τὸ περιοδικὸν νὰ μᾶς τὸ γράψουν
γιὰ νὰ τοὺς σταλοῦν ἀμέσως δωρεάν τὰ φύλλα ποῦ τοὺς λείπουν.

Ἡ «Ἰόνιος Ἀνθολογία» καὶ τὰ Δεύκωματα πωλοῦνται στὴν
Ἀθήναν στὸ Βιβλιοπωλεῖο τῆς «Ἑστίας Ἰωάν.» Κολλάρου (Σταδίου
59). ὅπου μποροῦν νὰ ἐγγράφωνται συνδρομητὲς.

Δ Η Λ Ω Σ Η

Ἀπὸ τὴν 1ην Ὀκτωβρίου ἡ «Ἰόνιος Ἀνθολογία» μεταφέρει
τὴν ἔδραν τῆς στὴν Ἀθήναν.

Τὴ νέα διεύθισή μας καθὼς καὶ κείμενα τῶν γραφείων μας θὰ κά-
μουμε γνωστὰ τοῖς συνδρομητῆς καὶ συνεργάταις μας, τοὺς ὁποίους
μετὰ εὐχαρίστηση θέλομε νὰ βλέπομε στὰ γραφεῖα μας.

Παρακαλοῦνται οἱ καθυστεροῦντες νὰ ἐμβάσουν τὸ ταχύτερον τὰς
συνδρομὰς τῶν.

ΙΟΝΙΟΣ ΑΝΘΟΛΟΓΙΑ

ΜΗΝΙΑΙΟ

ΙΣΤΟΡΙΚΟ, ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΟ, ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΚΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΡΙΑ: ΜΑΡΙΕΤΤΑ ΜΙΝΩΤΟΥ - ΖΑΚΥΝΘΟΥ

ΤΕΥΧΟΣ 41 - 42

ΟΚΤΩΒΡΙΟΣ 1930

Τραγούδια τῆς ζήλειας

ΤΟ ΣΠΑΣΙΜΟ ΤΗΣ ΛΥΡΑΣ

Ἀπ' ὅξω ἀπὸ τὴν πόρτα σου ἡ χαρὰ
νυχτερινὸ σου ἀργόστησέ καρτέρι.
Ὁ πόθος στὸ τραγοῦδι σπαρταρᾷ
καὶ τὰ δοξάρια τρέμουνε στὸ χέρι.

Ξενύχτηδες περνοῦν περαστικοὶ
Καὶ προσκυνοῦν τῆς ὠμορφιάς τὸ θρόνο.
Τὰ λόγια τους, ἀγάπης προσευχῇ,
κα' ἡ μελωδίες τους ξόρκιο γιὰ τὸν πόνο.

Καὶ σύ, γλυκεῖα κοπέλλα, ἐκεῖ κρυφά,
καμαρωτὴ στῆς δόξας τὸ θρονί σου
ἀφίνεις τὴν ψυχὴ σου νὰ ρουφᾷ
τὰ μύρα τοῦ ἐρωτιάρη παραδείσου.

Καὶ μόνον ὁ φτωχὸς τραγουδιστής,
ποῦ πλάϊ σου τὸν σκλάβωσεν ἡ μοῖρα,
—μὴν τύχη τὸν καῦμό του ἀφιγκρασθῆς,—
σπάξει βουβὸς τοῦ πόνου του τὴ λύρα...

ΜΙΧ. ΑΡΓΥΡΟΠΟΥΛΟΣ
ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΗΠΕΙΡΩΤΙΚΩΝ ΜΕΛΕΤΩΝ
ΚΟΣΜΗΤΕΙΑ

ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗΣ ΑΡΧΕΙΟΥ ΚΑΙ ΕΚΔΟΣΕΩΝ

ΔΩΡΕΑ *Καδ. Χατζη*

ΗΜΕΡΟΜ. *20.8.35*

ΑΡΙΘ. *36816*

ΤΟ ΙΟΝΙΟ ΘΕΑΤΡΟ

ΙΩΑΝΝΗΣ ΖΑΜΠΕΛΙΟΣ *

Στὸν Ἀνδρούτσο ὁ Γκούρξς κητορλάνει νὰ συλλάβει τὸν πρῶν ἀρχηγό του γιὰ νὰ τὸν κλείσῃ στὰ μπουδρούμια τῆς Ἀκρόπολης κι' ἀργότερ' τὸν σκοτώνει. Στὸν Καποδίστρια ὁ πρωταγωνιστής, θυμὰ τῶν ταραχῶν τῶν πολιτικῶν του ἀντιπάλων δολοφονεῖται. Στὸ Διάκο, ὁ μελλούμενος παππᾶς γίνεται ὁ ἥρωας τῆς Ἀλαμάνας, αἰχμαλωτίζεται ἀπὸ τοὺς Τούρκους κι' ἀνατώνεται βραχνισμένος. Δὲ βρίσκουμε κεῖνο ποὺ ὀνομάζουμε δραματικὴ περιπέτεια παρὰ σὲ σπανιώτατα μέρη καὶ μονάχ' ὅταν τὸ θέμα ἀπαιτεῖ μιὰ τέτοια ἐξέλιξη τῆς πλοκῆς. (Καστριώτης, Χριστίνας, Ἀναγνώστω, Κόδρος (1) Αὐτὴ ἡ ξηρότητα καὶ ἡ φειδωλότητα τῶν δραματικῶν στολιδιῶν θὰ ζημίωναν τὸ ἔργον, ἂν δὲν ἐρχόταν σὰν ἀντιστάθμισμα στὸ δραματικὸ ἐνδιαφέρον ἓνα ἄλλο πολὺ δυνατό δραματικὸ ἐλατήριο, ἡ πατριωτικὴ ιδέα, ποὺ ἐμφυλώνει τὸ θέατρο τοῦ Ζαμπέλιου καὶ ποὺ τοῦ ἐμφυσᾷ μιὰ ζωὴ ἐξαιρετικὰ ἐντονή. Αὐτὸ μᾶς βοηθεῖ στὴν βαρύτερη ἐξέταση τῆς οὐσίας τοῦ ἔργου του. (2) Τὸ κάθε τι ἀπορρέει ἀπὸ τὸ εὐγενικὸ αὐτὸ αἶσθημα. Τὰ μεγάλα ψυχικὰ συναισθήματα ποὺ ἀποτελοῦν τὸ θεμέλιο τοῦ δραματικοῦ χτίριου, ἡ ἀπελπισία, ἡ ὀργή, ὁ ἐνθουσιασμός, τὸ θάρρος, ἡ αὐταπάρνηση, ὁ πόνος, ἡ θυσία, ὁ φόβος, ἡ ἐλπίδα, τὸ μῖσος, ἡ ἀγάπη κι' ὁ οἶκτος, πηγάζουν ἑμμεσᾶ ἢ ἀμεσᾶ ἀπὸ τὸν πατριωτισμὸ τῶν ἡρώων ποὺ βάζει στὴ σκηνή. Ὁ Ζαμπέλιος ξέρεי νὰ ζωντανεύει τοὺς ἡρώες του, δίνοντάς τους τὸν ἐνθουσιασμό του, τὴν πεποιδήσεις του. Ὁ Διάκος του, ὁ Ἀνδρούτσος του, ὁ Μπότσαρης, ὁ Καποδίστριας, ὁ Καρχισκάκης, μορφές σύγχρονες τοῦ ποιητῆ, δὲν εἶναι τόσον ἡ πιστὴ ἀναπαράσταση τῶν πατριωτῶν, τῶν ὁποίων ἡ ἱστορία μᾶς μετὰδωσε τὰ χαρακτηριστικὰ, τὰ ἔργα, καὶ τὰ κητορθώματα, παρ' αὐτὸς ὁ ἴδιος ὁ Ζαμπέλιος ποὺ προσπαθεῖ σὰν ἡθοποιὸς νὰ μᾶς παρουσι-

(*) Συνέχεια ἀπὸ τὸ τεῦχος τοῦ Ἰανουαρίου.

(1) Τὸ τελευταῖο τοῦτο ἔργο ἔχει παράδοξη ἀρχιτεκτονική. Οἱ προδότες, οἱ μυστικὲς ἀποστολές, οἱ ἐρωτικὲς ἀντιζηλίες, ὅλος ὁ ρωμαντικὸς γεκιπαγὲς πέρνουν μιὰ δεσπόζουσα θέση.

(2) Σημειώνουμε μιὰ μελέτη γιὰ τὸ Ζαμπέλιο ποὺ δημοσιεύτηκε στὴν Πανδώρα (τομ. 8ος σελ. 367). Ἀποσπάσματα ἀναφέρονται στὴ βιογραφία τοῦ Ἀθανασίου, ποὺ προηγεῖται τῶν ἀπάντων του, τῆς ἐκδόσεως ποὺ ἀναφέρουμε.

ἄσει τὸν καθένα.

Αὐτὸ ὅμως δὲν ἐμποδίζει ν' ἀναπτυχθοῦν οἱ χαρακτηριστὲς ἐξ ἴσου καλὰ γιὰ τὰ δευτερεύοντα πρόσωπα ὅσο καὶ γιὰ τὸν πρωταγωνιστή. Δὲν πρέπει νὰ νομίσουμε πὼς σὲ μιὰ τραγωδίᾳ τοῦ Ζαμπέλιου τὸ πᾶν θυσιάζεται γιὰ τὸ κύριο πρόσωπο. Κάθε ἄλλο. Ὁ κάθε ρόλος μ' ὅλο ποὺ συμβάλλῃ στὸ νὰ ζωηρεύσει τὰ χαρακτηριστικὰ τοῦ κύριου προσώπου, κρατεῖ τὸν ἰδιαίτερο χαρακτήρα του, ποὺ ἐξελλίσσεται στὴν περιορισμένη του τροχιά. Ὑπάρχει σοφὴ ἰσορροπία μεταξὺ τῶν δευτερευόντων προσώπων καὶ τοῦ ἥρωος τοῦ ἔργου, κι' αὐτὸ εἶναι ἡ μεγαλύτερη ἀξία τῆς δραματικῆς τεχντροπίας τοῦ Ζαμπέλιου (3) Ἔτσι μπορεῖ νὰ σχηματίσῃ κανεὶς μιὰ ἀρκετὰ σαφὴ ἀντίληψη τοῦ δραματικοῦ του συστήματος. Μιλάει παντοῦ ἓνα μόνο πρόσωπο, ὁ ιδεώδης κι' ολοκληρωμένος πατριώτης, ποὺ εἶναι αὐτὴ ἡ ψυχὴ τοῦ ποιητῆ, καὶ ποὺ μᾶς παρουσιάζεται στὰ χαρακτηριστικὰ τοῦ Κάδρου, τοῦ Τιμολέοντα, τοῦ Καποδίστρια ἢ τοῦ Διάκου, δηλαδὴ τοῦ Βασιλιά, τοῦ ἐπαναστάτη, τοῦ ὑπουργοῦ ἢ τοῦ πολεμιστῆ. Τὸ κεντρικὸ αὐτὸ πρόσωπο εἶναι μιὰ αἰσθητικὴ «ἀφαίρεση» χαρακτηρισζόμενο μονάχο του, χωρὶς. Δὲν συγκριτοποιεῖται παρὰ μὲ τὴ βοήθεια τῶν ἄλλων προσώπων ποὺ περνοδίνουν μαζί του, ἐρχόντας σὲ συμφωνία ἢ σ' ἀνοιχτὴ πάλιν μὲ τοὺς πόθους τοῦ κεντρικοῦ ἥρωα. Ἔτσι ὁ Παλαιολόγος κι' ὁ Μπότσαρης ἐμφυλώνονται ἀπὸ τὴν ἴδια θέρη. Μποροῦν, ἀπάνω κάτω, ν' ἀνταλλάξουν τοὺς ρόλους τους. Ἐκφράζεται πάντα ἀπὸ τὴ σκηνὴ ὁ ιδεατὸς πατριωτισμὸς παλεύοντας, ἐνάντια σὲ καθωρισμένες ἀντίζοες συγκυρίες.

Μὰ ὅταν ὁ σύμβουλος Θεόφιλος ἢ ὁ στρατηγὸς Κων. Βότσαρης συνομιλοῦν ἢ τραγοῦδι μπαίνει ἀμέσως μὲ θαυμαστὴν ἀκριβολογία στὸ ἱστορικὸ πλαίσιο ποῦχει ἐκλέξει ὁ συγγραφέας. Ἡ τελευταία αὐτὴ ἀποψη μᾶς ἐπιτρέπει, πρὶν ἐξετάσουμε πῶς λεπτομερικὰ τὸ ἔργο τοῦ ποιητῆ, νὰ τὸ δοῦμε σὲ μιὰν ὅλως ἰδιαίτερην μορφή. Δίπλα στὸν τραγικὸ Ζαμπέλιο σχεδιαγραφεῖται ὁ Ζαμπέλιος ἱστορικὸς μὲ τὴν σαφεῖς καὶ βαθεῖς ἀπόψεις του. Πολλὰ ἀποσπάσματα τοῦ ἔργου του δείχνουν ὅχι μονάχα μιὰ βαθεῖα γνώση τῆς ἐλληνικῆς ἱστορίας τῶν ἀρχῶν τοῦ 19 αἰῶνα, ἀλλ' ἀκόμη μιὰν ἀξιοσημείωτη διορατικὴ κριτικὴ πνεύματος. Συχνὰ λίγες λέξεις ἀρκοῦν διὰ νὰ ζωγραφίσουν ἓνα πρόσωπο ἢ γιὰ νὰ συνοψίσουν

(3) Πόσο τέτοιο ἀποτέλεσμα δυσκολοκατόρθωτο φαίνεται ἀπὸ τῆς ἀπολογίας ποὺ πρόσθεσε ὁ συγγραφέας στὸ τέλος κάθε του τραγωδίας.

μιὰ περιπέτεια, καὶ μερικοὶ στίχοι ἢ μιὰ περικοπὴ καθορίζουν μὲ καταπληκτικὴ ἀκρίβεια τὶς διαφορὰς φάσεις τῆς κοινῆς γνώμης καὶ τῶν πολιτικῶν κυμάνσεων κατὰ τὴν ἐκανάστασιν.

Νὰ μὲ δυὸ στίχους ἢ εἰκόνα τοῦ Μπόταρη:

«Ἴδες νὰ μὲ ζητῶσι ποτὲ οἱ Τούρκοι;

Ἐγὼ νὰ τοὺς ζητήσω ἔτορξα πάντα» (4)

Ἔτσι μιλεῖ ὁ πολεμιστὴς στὴ φοβισμένη γυναῖκα του, ὅμως σοφίστηκε νὰ μπεῖ στὴ σκηνὴ τοῦ Πασᾶ διασχίζοντας τὸ ἐχτρικὸ στρατόπεδο. Ἡ πολιτικὴ κατάσταση τῆς Ἑλλάδας, ποὺ ἦταν ἔρμαιον στὶς ξένες ἐπιδράσεις, συνοψίζεται ἀκόλουθα:

Καὶ οὕτω προσκαλοῦσι, νὰ ἐπεμβῶσι,
εἰς τῆς Ἑλλάδος τὰ σπλάγχνα, ὡς τὰς σπῆκας (5)
οἱ καλοθεληταὶ μας εὐσπλαγχοὶ Φράγγοι.

Ὅθεν ἀκούεις, καὶ πότε ὑπερέχει
τὸ Ἀγγλοῦ κόμμα· πότε νικᾷ τὸ Γάλλου·
καὶ ἄλλοτε τὸ Ρώσσου· κόμμα οἰκεῖον,
Ἑλληνικόν, τὸ μόνον πρόπον, διόλου. (6)

Τέλος ἡ ἀνάγνωση τῆς περικοπῆς τοῦ Καποδίστρια (πράξη III σκ. γ') εἶναι οὐσιωδέστερη ἀπὸ πολλὰ κεφάλαια συγχρόνων ἱστορικῶν. Ἀλλ' ὁ ἱστορικὸς Ζαμπέλιος δὲν παραγκωνίζει τὸ Ζαμπέλιο ποιητὴ. Οἱ σκηνὲς πραγματικῶν μεγάλων, οἱ ὥραιες ποιητικὲς εἰκόνες, τὰ γνωμικὰ κι' οἱ εὐγενεῖς σκέψεις ἀφθονοῦν στὰ ἔργα του. Εἶναι τόσο συχνὲς οἱ μεγαλειώδεις σκηνές, ποὺ φαίνονται ἐκ πρώτης ὄψεως στὰ μάτια τοῦ πιὸ ἐπιπόνου τοῦ ἔργου τοῦ Ζαμπέλιου, χωρὶς νὰ λάβουν τὸν κόπο νὰ τὸ διαβάσουν καθὼς τόσο συχνὰ συμβαίνει. Ἡ δύκοινὲς ἀκόμα καὶ στὶς πιὸ ἀδύνατες τραγωδίες τοῦ ποιητῆ. Πρέπει ν' ἀναγνωρίσουμε πῶς τὰ στοιχεῖα αὐτὰ προέρχονται ἀπ' εὐθείας ἀπὸ τὴ δραματικὴ σύλληψιν τοῦ τραγικοῦ, ὅπως προσπαθήσουμε νὰ τὴν προσδιορίσουμε πιὸ πᾶνω. Γιὰ ἕνα δραματικὸ συγγραφεὺ καὶ μεταχειρίζεται μόνον δραματικὸ τοῦ ἐλατῆριον τὸν πατριωτισμὸν, τὸν πειὸ ἔντονον, τὸν πειὸ ἐξημμένον, αὐτὸν ποὺ σπρώχνει ἀμετάκλητα τὸ ἄτομον εἰς τὴν αὐτοθυσίαν, δὲν

(4) Μᾶρκος Βόσσαρις πρ. Β'. σκ. β'.

(5) Τὴ δυνατότητα ἐκφράσει!

(6) Ἀνδροῦσσος, πρ. Α'. σκ. β'.

ὑπῆρχον παρὰ δυὸ πιθανὰς λύσεις: ἢ ἡ ψυχρὴ ρητορική, ὁ στόμφος κι' ἡ ἔμφασις ἢ, ἀπὸ τ' ἄλλο μέρος, ἡ δύναμις, τὸ μεγαλεῖο. Ὁ Ζαμπέλιος δὲν προσέκρουσε στὸ σκόπελο ὅπως πολλοὶ ἄλλοι. Ἀντὶ νὰ ἐπεκταθεῖ σὲ ἀτέλειωτες φλυαρίες καὶ σὲ εὐκόλες κοινοτοπίες, τόσο βροντερὲς ὅσο καὶ κρύφει ἀπὸ ἔννοια, κατῴρθωσεν, ἀντίθετα, ν' ἀποφύγει κάθε περιττὸ στολίδι στὸ ἔργο του, ποὺ καλοταχτοποιημένο, συγκεντρωμένο, ὁλοκληρωμένο, ἔχει τὸ προτέρημα τῆς συντομίας. (7)

Ἄν κρίνει κανεὶς ἀπὸ μερικὰ παραδείγματα ὁ Ζαμπέλιος ἔχει κάποτε τὴν εὐτυχὴ ἐμπνευση νὰ ζωγραφίζει ἕνα χαρακτήρα, ἢ μιὰ δραματικὴ κατάσταση μὲ χαρακτηριστικὰ σαφῆ, σύντομα, κοφτὰ καὶ δυνατὰ, ἀντάξια τοῦ ἀρχαίου δράστου.

Στὸν Τιμόλεοντα (πρ. Ε' σκ. α') ὁ Αἰσχύλος, γαμβρὸς τοῦ τύραννου Τιμοφάνη καὶ ἀδελφὸς τοῦ Τιμολέοντα, παραδομένος στὸ ἔλεος τοῦ ἐχτροῦ του, ἐκφράζεται ἔτσι:

«Καὶ τώρα ἀκόμη μᾶς ἔφερες δεσμίους·

Ἀποθαμμένους ὅμως ὄχι ἀκόμη·

Κι' ἐὰν αἱ χεῖρες, σφιγχθῶσι μὲ ἀλύσεις,
μένει τὸ θάρος νὰ τὸν τρομάξῃ ἔτι!»

Στὸ Γεώργιο Καστριώτη, ἡ Ἑλένη, ἀδελφή τοῦ ἥρωα, ἀποκαλύπτει περήφανα τοὺς σκοποὺς τοῦ Πασᾶ Σουλτᾶν τῆς Κρόιας (πρ. Β' σκ. β'):

Σολ: «Νὰ φονευθῇς; σοὶ λείπει ὅμως τὸ ξίφος

Ἑλένη: «Μοὶ ἀπομένει, θεώρησον, τὸ θάρος».

Καὶ πιὸ κάτω (πράξη, Ε' σκ. β.) ὁ παλληκαρὸς Καστριώτης, αὐτὸς ὁ θῖς τῶν Ἀλβανῶν, λέει:

«..... Ἴδον τοὺς Τούρκους·

Πῶς μάχονται καὶ πόσοι εἶναι γινώσκω·

Οἱ δειλοὶ ὅμως μετροῦσι τοὺς ἐχθρούς των.

Ἐγὼ δ' ἐξότου ἐξώσθην τὸ σπαθίον,

(7) Γιὰ νὰ δώσουμε κριτήρια παραβολῆς ἀρκούμεστε νὰ σημειώσουμε πῶς συχνὰ μιὰ ὁλοκληρὴ τραγωδία τοῦ Ζαμπέλιου δὲν εἶχε περισσότερους στίχους ἀπὸ μιὰ μόνον πράξιν τοῦ Ραγκαβῆ.

κ' ἐμβῆκα ἔξω νὰ πολεμῶ, δὲν βλέπω,
οὐδὲ μετράω, πάρεξ πόσους ἀνδρείους,
ἐχθροὺς φονεύω »

Τὶ δύναμη ! Μὲ ποιά τέχνη ὁ Ζαμπέλιος καταφέρ-
νει νὰ ἐξευγενίσει, μὲ τὴν τορνευτὴ του ἔκφραση, μιὰν
κοινότοπη ιδέα ἀντάξια κανενὸς γελοίου ἀξιωματάκου,
κανενὸς Ματσασέτε τοῦ Κρητικοῦ θεάτρου, ποὺ σαλιώ-
θηκε στὰ στόματα τῶσων παλληκαριῶν τῆς Φακῆς !

(Μετάφραση ἀπὸ τὸ Γαλλικὸ Μαρ. Μινώτου)

Α. ΒΑΣΣΑΣ

Τραγούδια τῆς ζήλειας

ΤΟ ΜΙΣΟΣ

Κι' ὅμως ἄς πάη στ' ἀνάθεμα ἡ στραβή
ἡ ἀγάπη, ποὺ τὴ ζήλεια ἔχει ὁδηγήτρα,
κι' ἀπ' ἄκαρδη διαβάτρα κι' ἀκριβή
ζητάει τῆς δυστυχίας τῆς τὰ λύτρα !

Ἄλλοι καὶ σιὴν καρδιά τὴν πειδὼ μωρή,
ποὺ τῆς ἀγάπης γίνεται ἡ γενήτρα,
καὶ σπέρνει μαύρη γέννα καὶ σκληρή
γιὰ νὰ γενῇ τῆς μάνας καταλύτρα !

Ξερίζος τα καὶ ρίχτα στὸ χαμό,
Ἄνθρωπε, μ' ἓνα ἀφρόντιστο δρεπάνι.
Δὲν ἔχουν τὰ πικράνθια τελειωμό . . .

Ξερίζος τα' κι' ἀψά, παληκαρίσος,
μέσ στὸ ὀργωμένο βάθος, γιὰ βοτάνι,
φύτρεψε ἐκεῖ καὶ πότιζε τὸ Μῖσος . . .

ΜΙΧ. ΑΡΓΥΡΟΠΟΥΛΟΣ

ΠΑΡΑΜΥΘΙ

ΤΑ ΠΟΥΛΙΑ ΤΗΣ ΘΑΛΑΣΣΑΣ

Μιά φορὰ κι' ἓνα καιρὸ, μέσα σὲ κεῖνο τὸ Παλάτι,
πέρα κεῖ, γεννήθηκε, τῆς μικρῆς μας χώρας ἡ Βασιλοπού-
λα. Ἀλλὰ τὶ Βασιλοπούλα ! Ἦλιος, σωστὸ Μαγιάτικο λου-
λουδι !

Ὁ γέροντας ψαρᾶς, ποὺ ξαπλωμένος ξεκουράζονταν
στὴν πλώρη τῆς βάρκας του ἀνασηκώθηκεν ἄργα καὶ τέν-
τωσε βουβὸς τὸ μαῦρο χέρι του πρὸς τὸ ἀκροτῆρι μὲ τοὺς
γκρεμοὺς στὴ μελανιασμένη θάλασσα, ποὺ τὴν ὥρα κεῖνη
κρύβονταν μεσ' τὴν ἀπαλὴ αὐγινὴν ὁμίχλη.

Στὴ κορφὴ τῶν βράχων, ἀνάμεσα σὲ σκοῦρο πράσινο,
ξεχώρισα ἓνα μουντὸ κι' ἐπιβλητικὸ ἐρεῖπιο.

—Εἶναι τώρα τὸ παλάτι αὐτό, ἐρήμο καὶ θλιβερό.
Στὶς μουχλιασμένες αἰθουσές του κατοικοῦνε τ' ἄγρια στοι-
χειά. Κουκουβάγιες κι' ἐρπετὰ σιχαμερὰ στένουνε χορὸ, κά-
θε ποὺ ἡ Νύχτα ἀπλώσει τὶς σκοτεινὲς φτεροῦγες τῆς.
Ἐδῶ καὶ τόσα χρόνια, κεῖ μέσα ἡ χαρὰ ἔλαμπε, κι' ἄστρα-
φτε τὸ πλοῦτος καὶ ἡ ἀρχοντιά. Κεῖ μέσα μιὰ εὐτυχισμέ-
νη ὥρα, ἦρθε στὸν κόσμον ἡ βασιλοπούλα μας, βασίλισσα
τῆς ὁμορφιάς, σωστὴ θεὰ τῆς καλωσύνης.

Τώρα ὅμως, ὅλα ῥημάδια γίνηκαν, τώρα φόβος καὶ
τρόμος γεμίζει τὴν ἐρμιὰ τριγύρω.

Τότε, μεγαλύτερη χαρὰ, πειδὼ ὀλόψυχη κι' ἀγνή, δὲν
σκορπίστηκε στὴ χώρα μας, ὅσο τὴ μέρα ποὺ στὸν κόσμον
ἦρθεν ἡ βασιλοπούλα. Κι' ὅλοι μας, μιὰν ἄπειρη ἀγάπη
καὶ σκοργὴ κλείσαμε μεσ' τὴν καρδιά μας. Ὅλοι σὰ παιδί
μας τὴ λατρεύαμε. Ἦτανε βασιλοπούλα τῆς βασίλισσας καὶ
βασίλισσα δικιά μας, ὅλου τοῦ κόσμου.

Τὰ χρόνια τῆς κυλοῦσανε σὰν τὰ κρουστάλινα νερὰ καὶ
τράνεψε μὲ παιγνίδια στὴ γαλάζια θάλασσα σὰν ψαροπού-
λα καὶ στὸ πράσινο τὸ δάσος σὰν πουλάκι. Ἀνθῆζε σὰν
τὰ κυκλάμινα στοὺς ἴσκιους κι' εὐώδιαζε σὰν ἀπριλιάτικο
τριανταφυλλάκι.

Μεγάλωσε κι' ἡ ὁμορφιά στὸ πρόσωπό της ἔλαμψε καὶ
στὸ κορμί της σμίλεψε γραμμὲς ποὺ κι' ἡ Ἀφροδίτη, ἂν

ζούσε, θὰ τις ζήλεβε. Καὶ τότε πειὰ μεγαλωμένη, ἡ καρδιά της δὲν στάθηκεν ἄνανθο λουλουδι, κι' ἀγάπησε, ὅσο μὲ τὴ τρυφερὴ ψυχὴ της καὶ δόθηκε μ' ἀγνή κι' ἄδολη ἀγάπη σ' ἓνα ψαρρᾶ, ὥραϊον, λιοκαμένο νεανία, μὲ γυμνὰ τὰ μπράτσα καὶ τὸ πλατύ καὶ ὀωμαλαῖο στήθος, στὸν ψαρρᾶ ποὺ τῆς τραγούδαγε τὴν ἀγάπη καὶ ὑποταγὴ του, ὅταν τὰ δίχτια του ἄπλωνε γιὰ νὰ ψαρέψει, τὴν αὐγὴ μὲ τὴ δροσιά, κι' ὅταν τὰ μάζεβε τὸ βράδυ, μὲ τὸ χρυσὸ φεγγάρι, ποὺ φώτιζε γλυκά.

Κι' ἡ ἀγάπη τοῦ ψαρρᾶ δὲν ἦτανε παρὰ σὺν τὴν ἀγάπη ποῦχε γιὰ τὴ θάλασσα, σὺν τὴ λαχτάρα ποῦχε γιὰ τὴ μάννα του.

Ἐνα δειλινὸ ποῦ ἔπεφτε ἀργό, κι' ὥχρό, ἡ Βασιλοπούλα, τὸν κάλεσε στὴν ἀμμουδιά της καὶ τοῦπε σιγαλά.

—Ἡ νύχτα αὐτὴ ποὺ φτάνει ἀπόψε, κάτι ἀπὸ μέσα μου τὸ λέει, θάναι ἀτέλειωτη κι' ἀγριωπὴ. Θ' ἀπλώσει σὲ λίγο τίς φτεροῦγες της βαρεῖς ἀπὸ θλίψη καὶ σκοτάδι δολερὸ θὰ σκορπιστεῖ τριγύρω. Καὶ τοὺς ἄλλους καὶ μὲς τοὺς δυὸ θὰ μᾶς σκεπάσει. Τ' ἀκοῦς, θὰ μᾶς σκεπάσει καὶ τοὺς δυό. Κἀτι ἀπὸ μέσα μου τὸ μαρτυράει...

Ἀναστένανε κι' εἶπε ἀκόμα μὲ φωνή, ποῦμοιαζε σὺν ἐρωτιάρικο τραγοῦδι τοῦ ζέφυρου στὸ κρῖνο.

Ἄλλοι σὲ κείνον ποὺ δὲν ἔχει συντροφιά τὴ νύχτα νὰ διαβεῖ τὴν τρομερὴ κι' ἀπατηλὴ, ἄλλοι σὲ κείνον ποὺ δὲν ἔχει ἀγκαλιὰ νὰ τὸν ζεστάνει, νὰ τὸν σώσει ἀπὸ τίς λάμνες καὶ τ' ἄγρια θεριὰ ποὺ βασιλεύουν στὸ σκοτάδι...

Ἄλλοι σὲ κείνον ποὺ δὲν θᾶχει τὸ φῶς μεσ' τὴ ψυχὴ του νὰ τοῦ λάμπει καὶ νὰ τὸν θερμαίνει... Νὰ κύταξε, σὲ λίγο, τὸ φῶς θὲ νὰ σβυστεῖ...

Ὁ ψαρρᾶς, ταπεινὸς καὶ ξαφνισμένος, οὔτε τὰ μάτια του δὲν τόλμησε νὰ ὑψώσει. Ἄκουσε τὰ θερμὰ καὶ παρᾶξενα τῆς βασιλοπούλας λόγια. σὺν μακρυνὴ βοῇ ποὺ στέρνει τὸ πέλαγο ἀπὸ τὰ βάθη, σὺν τραγοῦδι ποῦ ἀχολογᾷ στίς ρεμματιές. Μὴ τολμῶντας νὰ κυτᾶξει τὴ βασίλισσά του, ἔννοιωθε νὰ τὸν καλοῦν στὴ μανιασμένη θάλασσα γιὰ λυτρωτή...

Ἄλλοι σὲ κείνον ποὺ δὲν ἔχει ἀγκαλιὰ νὰ τὸν θερμάνει, ἄλλοι σὲ κείνον ποὺ ἡ νύχτα σκοτεινὴ κι' ἀπατη-

λὴ τὸν βρίσκει μοναχό!!...

—Γλυκεῖα βασίλισσά μου, λέει τώρα κείνος, ἀγαπημένη πειὸ πολὺ κι' ἀπὸ τὴ μάννα ποῦ μὲ γέννησε κι' ἀπὸ τὴ θάλασσα ποῦ μ' ἀνέθρεψε καὶ τὰ μυστικὰ τῆς χαρᾶς καὶ τοῦ πόνου μ' ἔμαθε, ἔλα μαζί μου, ἔλα νὰ πᾶμε ἐκεῖ ποὺ ἡ νύχτα δὲν θὰ φτάνει ποτὲ καὶ τὸ γλυκὸ τοῦ ἡλίου φῶς θὰ λάμπει καὶ θὰ μᾶς φωτίζει θερμὸ καὶ ζωογόνο, ἀδιάκοπα, παντοτεινά. Ἐλα, γίνομαι ἐγὼ ὁ σκλάβος, ποὺ τὴ Νύχτα κοντὰ σου δὲν θ' ἀφήνει νὰ ζυγώσει...

Καὶ τὴν ἄρπαξε, χωρὶς ἄλλη κουβέντα στ' ἀντρεωμένα μπράτσα του καὶ τὴν ἀπώθεσε ἀπαλὰ στὸ ψαράδικο καῖκι του. Γελαστὸς ἄπλωσε τὰ πανιά κι' ἄρπαξε σβέλτα τὸ τιμόνι κι' ἔβαλε πλώρη στὸ κόκκινο σημάδι ποὺ φώτιζε τὴ Δύση ἀκόμα.

—Ἐκεῖ θὰ φτάσουμε, καὶ κοντὰ τοῦ τρέχοντος δὲν θὰ μᾶς σκεπάσει ἡ νύχτα ποτὲ Γλυκεῖα βασίλισσά μου. Καὶ τὴν ἔσφιξε πνιχτὰ μεσ' τὴν ἀγκαλιά του με τ' ἀντρεωμένα μπράτσα του...

... Μὰ χάθηκαν γιὰ πάντα πειὰ... Οἱ βασιλιάδες μας ἀπ' τὸν καημὸ τους λειώσανε σὺν τὰ κερὰ, τὸ παλάτι καὶ τὸ βίος τους ὤμαξε καὶ ἡ χῶρα στὸ πένθος καὶ στὴ συμφορὰ τοὺς ἔκλαψε. Καὶ σὲ λίγο κι' ὅλη καταστράφηκε καὶ μ' αὐτὴ κι' ἐμεῖς τῆς ζωῆς οἱ σκλάβοι. Καὶ κάπου κάπου τώρα ἀκόμα κλαῖμε κι' ἀπὸ χαρὰ γιὰ τὴ χαρὰ τῶν δυὸ ποὺ χάθηκαν...

Κατέβασε τὰ μάτια ὑγρὰ καὶ πείρε γρήγορα τὸ παραγάδι κι' ἄρχισε νευρικὰ νὰ ξεμπερδεύει.

—Καὶ τοὺς περιμένετε ἀκόμα νὰ γυρίσουν;

—Ναί, πάντα τοὺς περιμένουμε νὰρθοῦνε. Ἐμεῖς οἱ ψαράδες ξέχωρα πάντα μεσ' τὴν ἐρημιὰ, ὅταν μπουνατσάροι ἢ θάλασσα, ἢ μεσ' τὴ κοσμοχालασία τῆς ἄγριας φουρτούνας, ἀκούμε τὸ τραγοῦδι τοὺς χαρούμενο κι' εὐτυχισμένο, σὺ νὰ μᾶς καλᾷ στὸ φῶς καὶ στὴ χαρὰ... Καὶ τὰ πουλιὰ τῆς θάλασσας, πῶχουν τὴ ψυχὴ τοὺς μᾶς τραγουδᾶνε κι' ἱστορᾶνε τὴ χαρὰ τοὺς.

SOPRA UGO FOSCOLO A LONDRA

Che valse, Ugo, in Albione il tuo ristare;
Pellegrino infelice, una tremenda
Sorte t' incolse e invan l' ultima a l' are
Face d' amor chiedesti, ché l' orrenda

Ora piombò: di Calliroe le amare
Ripulse ti scoterono a la benda
Dagli occhi sí strappò. Ahimé le care
Imagini del cor non v' é chi intenda

Fra color cui non fiede uman sospiro
E che d' Aroldo errar féan l' alma schiva.
Che sé deluso a l' arte fatta ignava

Egro tornò il tuo cor nel suo delirò,
Le due patrie da lunge ricercava
Invan, chè la speme ultima moriva!

11) 12) 29

Teodoro Briccos

ΣΤΟΝ ΟΥΓΟ ΦΩΣΚΟΛΟ

Τὶ ὠφέλησε, Οὔγο, ἄν στοῦ Ἀγγλοῦ ἐπῆες τὴ χώρα;
Φτωχὲ ταξειδευτὴ, μοῖρα σκληρὴ
σ' ἤρξε καὶ μάταια ἐζήταες μὴ στερνὴ
λαμπάδα ἀγάπης στὸ βωμό. Ἡ μαύρη ὥρα

Χτυπάει βαρειά: πᾶς ἡ ἄρνηση ἡ πικρὴ
τῆς Καλλιρόης σ' ἐτράνταξε καὶ τώρα
λυθήκανε τὰ μάτια σου. — ὦ! ἀπροφύρα,
γλυκὰ ὄνειρα νὰ νειώση δὲν μπορεῖ

ὁ ἄπονος κόσμος ποῦ συννεφιασμένη
τοῦ Ἀρόλδου τὴν ψυχὴ ἔδιωξε. — Ἡ καρδιά σου
σὲ ἀχρηστὴ τέχνη ἂν γύρναε γελασμένη

καὶ ἄρρωστη, ἐσὺ στὸ παραλήρημά σου
μάταια τὶς δύο σου ἐγύρευες πατρίδες
μακρονάθε, ἀφοῦ οἱ στερνὲς σβύνανε ἐλπίδες!

Μετάφρ. Ἀνασ. Σκιαδαρέσης

ΓΥΦΤΟΙ

Λούζονται μεσ' στὸν ἥλιο τοῦ χειμῶνα
Τὰ τσαντήρια, ἀπὰ στὸ πράσινο χορτάρι
— Ἐγνοῖα, ποῖο δυνατό σπλαχνικό χέρι
Σᾶχει σηκώσει ἀπὸ δῶ, καὶ σᾶχει πάρει;

Βουτηγμένοι στὴ βροῦμα, κουρελῆδες,
Οἱ γύφτοι ἀτάραχοι στὴ ξαπλωσιά τους.
Γυμνὰ στὸν ἥλιο μαῦρα, μεστὰ στήθια:
Οἱ γύφτισες βυζαίνουν τὰ παιδιά τους.

Κι' οἱ γιγγοποῦλες λιγερές, — ματιές ποῦ σφάζουν —
χορεύουν, καὶ τὸ ντέφι ὅλο χτυπᾶνε.
— Ἄν εἶναι μὲ κανέναν ἐδωκάτω
Ἡ μοῖρα καλὴ, μαζί σας, γύφτοι θᾶναι!

Γεωρ. Α. Κακριδῆς

Ἑρρίκου Χάινε

Ἰντερμέτζο

11

Δὲ μ' ἀγαπᾶς, δὲ μ' ἀγαπᾶς
θαρρεῖς πὼς μὲ πικραίνει τάχα;
Μὲ φτάνει, κ' εἶμαι βασιλιάς,
ἂν ἰδῶ τὰ μάτια σου μονάχα.

Πὼς μὲ μισεῖς πάρα πολὺ
μοῦ λείει τὸ ρόδινό σου στόμα.
Ροδόχειλα, μ' ἔνα φιλὶ
ἐγὼ παρηγοριέμαι ἀκόμα.

Μετάφρ. Ἀναστ. Σκιαδαρέσης

ΔΙΟΝ. ΖΑΚΥΘΗΝΟΥ

Η ΖΩΗ ΚΑΙ ΤΟ ΕΡΓΟ ΤΟΥ ΛΑΣΚΑΡΑΤΟΥ(*)

Ἀπὸ τώρα κ' ἐμπρὸς ἔχουμε νὰ παρακολουθήσουμε τὸν εἰρηνικὸ ἄνθρωπο, τὸν ποιητὴ καὶ τὸν ἠθικολόγο φιλόσοφο. Εἶναι ἡ ἐποχὴ, ποὺ τὰ μαλλιά ἀρχινοῦν ν' ἀσπρίζουν· ὁ ἐρχομὸς τῶν γηραιῶν ἐμετρίασε σημαντικὰ τὴν πολεμικὴ ὁρμὴ τοῦ ἀγωνιστῆ Λασκαράτου. Χωρὶς, ἐννοεῖται, νὰ ἀπομακρύνεται ἀπὸ τὶς ιδέες τοῦ, καὶ ἔχοντας αὐτὲς γιὰ βάση ἄρχισε νὰ δουλεῦν σιγὰ-σιγὰ τοὺς «Χαραχτηρὲς» του. Συγχρόνως καταγινόταν μὲ τὰ ποιήματά του καὶ στὰ 1872 ἐξέδωσε τὰ «Στιχοὺργήματα».

Κυριώτερα ἀπὸ τὰ περιεχόμενα τῆς ποιητικῆς αὐτῆς συλλογῆς εἶναι τὸ «Ληξοῦρι», ἡ «Βάρκα - Κανονιέρα» — γι' αὐτὰ τὰ δυὸ μιλήσαμε παραπάνω — «ἡ γέννησή μου» «γιατὶ τὰ τάλλαρα τὰ λένε τάλλαρα», ὁ «Πνίχτης», ὁ «Καυγᾶς μεταξὺ Ἀγαμέμνονος καὶ Ἀχιλλέως», «Τὰ διάφορα σονέττα» κ. ἄ.

Ὁ «Πνίχτης» εἶναι μιὰ σοβαρώτερη προσπάθεια καὶ ἀξίζει νὰ γίνη γι' αὐτὸν ξεχωριστὰ λόγος. Στὸ ποίημα αὐτὸ ὁ Λασκαράτος προσπάθησε νὰ ἐμψυχώσῃ τὸν τύπο τοῦ ἁμαρτωλοῦ. Πολὺ δύσκολο τὸ θέμα· μόνο τοῦ Εὐριπίδη, τοῦ Λάντη ἢ τοῦ Δοστεγιέφσκη ἢ τέχνη θὰ μποροῦσε νὰ παρουσιάσῃ ἓνα δημιούργημα ἄρτιο. Μ' ὅλ' αὐτὰ ὁ ποιητὴς μας πέτυχε ἄρκετὰ καὶ μόνο τὸ ἄκαιρο ἀνακάτεμα τοῦ σοβαροῦ μὲ τὸ ἀστεῖο ταραξὶ συχνὰ τὴν ὁμοιομορφία καὶ τὴ σοβαρότητα τοῦ ποιήματος. Πολὺ λεπτὰ συνδυάζεται ἡ μετάπτωση τῆς ψυχῆς τοῦ ἁμαρτωλοῦ ἀπὸ τὸ ἓνα συναίσθημα στὸ ἄλλο. Ἡ ζωγραφιὰ τοῦ τύπου εἶναι πολὺ ζωηρὴ καὶ σὲ πολλὰ σημεία ὑποβλητικὴ τόσο, ποὺ αἰσθάνεται κανεὶς ἀνατριχίλα. Ὁ ἁμαρτωλὸς φιλάργυρος κλεισμένος μέσα στὸ σπίτι του· νύχτα, ἡσυχία τριγύρω· μὰ ἡ φαντασία τοῦ ἁμαρτωλοῦ ἀνήσυχη· ὁ φό-

(*) Συνέχεια ἀπὸ τὸ τεῦχος Αὐγούστου

βος, ὁ πιστὸς ἀκόλουθος τῆς ἁμαρτίας, φωλιάζει μέσα στὴν ψυχὴ του

Τὴ νύχτα μοναχὸς μὲς στὸ ξεμῶ τοῦ
ἀκούει βόγγους καὶ ἔχιντους καὶ γέλοια,
ποὺ ἀντιχοῦνε βαθιά στὸ ψυχικὸ του
καὶ τὸ σπίτι σείεται ἀπ' τὰ θεμέλια
καὶ τὸ σκύλο του π' ἄσειστος κοιτάζει,
τονὲ βλέπει συχνά ν' ἀνατριχιάζει.
Τότες ἀκούει στὰ κούκκαλα νὰ τρέχῃ,
ὁ βδελυρὸς φιλάργυρος τὸν πάγο
καὶ ἴδρωτας κοῦρος τὸ πρόσωπό του βρέχει.
Τότες διάπλατο μνῆμα σαρκοφάγο
τοῦ βάνει ὁ λογισμὸς του στὸ κεφάλι,
καὶ παίρνει τὴν καρδιά του ἐρμιά καὶ ζάλη.

Μὰ, ἐνῶ ἡ ψυχὴ παλεύει μέσα στὶς ὑπόνοιες αὐτὲς, ἔχοντας μπροστά της τὸ φόβο τοῦ θανάτου, ξαφνικὰ ἓνα φῶς προβαίνει· εἶναι τὸ φῶς τῆς μετάνοιας. Γιὰ μιὰ στιγμὴ ἡ ἀνησυχία καὶ ὁ φόβος ὑποχωροῦν μπροστά στη γαλήνη καὶ στὴν πίστη, ποὺ γεννᾷ ἡ μετάνοια. Καὶ τότε:

Μένει τ' ἀνθρώπου ξάστερος ὁ νοῦς
καὶ ἀκούει γλυκεῖα εὐτυχία μὲς στὴν καρδιά του·
καὶ ἐλεύθερη ἡ ψυχὴ τοῦ ἀπὸ καπνούς,
ζῇ γιὰ λίγο τὴ χάρη τοῦ ὑπεριῆτου.
Ἀκούει χαρὰ ἀσυνήθιστη καὶ ἀθωότη
ποὺ τονὲ πλησιάζει στὴ Θεότη.

Ἐχει, καθὼς εἶπα, τὸ ποίημα αὐτὸ ἓνα βάθος καὶ μιὰ δύναμη, ποὺ δὲν τὰ συναντοῦμε συχνὰ στὸ ἔργο τοῦ Λασκαράτου.

Ἀπὸ τὰ ἄλλα σατυρικά ποιήματα τῆς συλλογῆς ἀξίζει νὰ σημειωθοῦν «ἡ γέννησή μου» καὶ τὸ ἔξυπνο «Γιατὶ τὰ τάλλαρα τὰ λένε τάλλαρα». Ἀπὸ τὰ σονέττα του πολλὰ εἶναι εὐθυμὰ, ἀριστοτεχνικὰ στὴ μορφὴ καὶ προκαλοῦν ἀβίαστο καὶ εἰλικρινὲς τὸ γέλιο. Ἐνῶ αὐτὰ εἶναι καὶ τὸ «Ἐπιτάφιο σ' ἓνα μπεκρή». Τὸ μεταφέρω ἐδῶ ἀκέραιο.

Κλάψετε, ταῖτσε, καὶ ὀρφανὲς κλοντῆρες(1)
Κλάψτε, ταβέρνες, ἔρημες καὶ κλειστές.

(1) Ταῖτσε, κλοντῆρες = δοχεῖα γὰ κρασί.

Πουλιό γλυκειές βαρέλλες, μὴ γιομίστε
 Κι' ὁ ἄντρας, ἔχ' χτυπᾷ τ' ἄδη τοῖ θυρεῖς!
 ὦφου! σκληρὸς κι' αἵματοβόρος Μοῖρος!
 Καὶ τὶ θὰ γένη ἢ φαμελιά π' ἀφήστε;
 Ξέσκεπη, ἀπάνθρωπος, καὶ δὲ λυπεῖστε;
 Μπόττες, κανάτες, κοῦπες κακομοῖρες
 θυγατέρες γλυκειές τοῦ, μακαρίτη!...
 Καὶ σύ, βαρέλλα ἢ, κλάψα φτάνει.
 Κ' ἔχε ἔγνοια τώρα σὺ τῶρημο σπίτι.
 Βγάλε καὶ βάλ' του ὥστόσο ἓνα στεφάνι.
 Τοῦ πρέπει, τὶ παρθένος πάει στὴ Δίτη (1)
 «Δὲν ξέρω ἀπὸ νερό» εἶπε πρὶν πεθάνει!

Ἡ παρωδία τοῦ «Καυγᾶ με ταξὺ Ἀγα-
 μέμνονα καὶ Ἀχιλλέως» εἶναι ἓνα ἀριστούρ-
 γημα στὸ εἶδος αὐτὸ, γραμμένο μὲ εὐθυμία καὶ πνεῦμα.
 Ἐνῶ ὁ ποιητὴς ἀρχίζει τὴν παρωδία, παραφράζοντας μὲ
 πολὺ μεγάλη ἐλευθερία τὸ ὁμηρικὸ κείμενο, ὥστε μετα-
 φέρει στὴν ὁμηρικὴ σκηνὴ πρόσωπα καὶ γεγονότα τῆς νε-
 ώτερης ζωῆς.

Στὰ «Στιχοὺργήματα», ἐκτὸς ἀπὸ τὸ ποίη-
 μα «Στὴν εἰκόνα τῆς γυναικὸς μου»,
 ποὺ ἀνάφερα καὶ παραπάνω, ὑπάρχουν καὶ λιγοστὰ ἄλλα
 λυρικά ποιήματα, ποὺ μᾶς δείχνουν πὼς ὁ Λασκαράτος
 εἶχε ἀρκετὴ ἐπιτυχία καὶ στὴ λυρικὴ ποίηση. Τὰ ποιήματα
 αὐτὰ δὲν ἔχουν, βέβαια, λυρικὸ βάθος, οὔτε ξεσκεπάζουν
 μιὰ λεπτὴ καὶ πολυσύνθετη ποιητικὴ ψυχὴ. Εἶναι ὅμως
 ἀπαλὰ καὶ ἥρεμα, ἀβίαστα στὸ ὕφος καὶ γιομάτα μουσικό-
 τητα, ποὺ μᾶς θυμίζει τὴ σπουδὴ τοῦ ποιητῆ στὴν ἰτα-
 λικὴ φιλολογία. Εἶναι αὐτὸ ἓνα σημεῖο, ποὺ μπορεῖ νὰ
 χρησιμέψῃ γιὰ σύνδεσμος μεταξὺ τοῦ ὁμηρικοῦ καὶ βίαιου
 Λασκαράτου καὶ τῶν ἄλλων λυρικῶν ἀντιπροσώπων τῆς
 Ἑπτανησιακῆς Σχολῆς. Ἐκτὸς ἀπὸ τὰ πρωτότυπα, ἔχου-
 με καὶ μερικὲς μεταφράσεις ἀπὸ τὰ ἰταλικά, ὅπως π.χ. τὸ
 «Μήσιμώσης στὸν τάφο μου ἀπάνω» καὶ
 τὸ «Σ' εἶνα μικρὸ καϊκάκι» τοῦ Θεοβαντῆς, ποὺ

(1) Δίτη: Ἡ λέξη παρμένη ἀπὸ τὴ Μυθολογία. Dis, Ditis
 στὰ Λατινικά = Ζεὺς καταχθόνιος, Πλούτων. Ἐπομένως ἢ ἔννοια:
 «γιατὶ παρθένος πάει στὸν ἔδη».

ἔγιναν δημοτικὰ καὶ τραγουδιῶνται ἀκόμα μέχρι σήμερα
 στὴν Ἑπτάνησο.

Στὸ σημεῖο αὐτὸ πρέπει νὰ ποῦμε καὶ δυὸ λόγια γιὰ
 μιὰ συλλογὴ ἀνέκδοτη γραμμένη ἀπὸ τὸν ἴδιο τὸν ποιη-
 τή. (1) Ὅπως ἔγραφα ἄλλοτε: «Φαίνεται πὼς εἶναι μιὰ
 συλλογὴ ἑτοιμὴ γιὰ τύπωμα, πιθανώτατα ἢ συλλογὴ, ποὺ
 ἀναγγέλθηκε ἀνάμεσα στὰ ἀνέκδοτα ἔργα τοῦ ποιητῆ πί-
 σω στὸ ξώφυλλο τῶν Στιχοὺργημάτων.» (2) Τὰ ἀνέκδοτα
 αὐτὰ ποιήματα προσθέτουν ἀρκετὰ στὴν ποιητικὴ δημιουργ-
 γία τοῦ Λασκαράτου.

* * *

Ἄν τὰ πρῶτα χρόνια τῆς ζωῆς τοῦ Λασκαράτου πέ-
 ρασαν γιομάτα θλίψεις καὶ κατατρογμούς, τὰ τελευταῖά του
 χρόνια γνώρισαν τὴν ὑπόληψη τοῦ μορφωμένου κόσμου.
 Κ' ἡ ὑπόληψη αὐτὴ—καρπὸς μιᾶς πολύχρονης συγγραφι-
 κῆς ἐργασίας—ξεπερνάει τὰ ὅρια τῆς Ἑλλάδας. Ὁ ἀφωρι-
 σμένος τοῦ Λεξουριοῦ γίνεται τὸ ἀντικείμενον πολλῶν
 ἄρθρων τοῦ ἐλληνικοῦ καὶ τοῦ ξένου—κυρίως τοῦ ἀγγλι-
 κοῦ—τύπου. Τὴ βαθειὰ αὐτὴ ἐχτίμηση τοῦ διανοούμενου
 κόσμου τὴν κατάλαβε κι' ἀπὸ κοντὰ ὁ Λασκαράτος, ὅταν
 στὰ 1884 ἦρτε στὴν Ἀθήνα καὶ ἔδωσε στὸ φιλολογικὸ
 σύλλογο «Παρνασσὸς» μιὰ διάλεξη μὲ θέμα: «Οἱ πρό-
 οδοὶ τῆς Κεφαλονιᾶς ἐδῶ καὶ πενήντα
 χρόνια». Τὴν ὑποδοχὴ τοῦ Λασκαράτου στὸν «Παρ-
 νασσὸ» μᾶς τὴ διηγείται μὲ τὴ συνηθισμένη του κομπό-

(1) Πολλὰ ποιήματα τοῦ Λασκαράτου εἶναι σκορπισμένα σὲ διάφο-
 ρα περιοδικά. Ὁ ἀγαπητὸς φίλος κ. Ἀντωνᾶτος, ποὺ μὲ τόση ἀγάπη
 ἀσπλοεῖται μὲ τὸ ἔργο τοῦ Λασκαράτου, τὰ ἔχει μὲ ἐπιμέλεια μαζέψει
 κ' ἐλπίζω ὅτι μιὰ μέρα θὰ τὰ ἔχουμε ὅλα μαζί σὲ μὴ καινούργια ἐκ-
 δοση.

(2) Ἀνέκδοτα ποιήματα τοῦ Λασκαράτου, Δελτίον Ἀκαδημ. Ὁμί-
 λου 1926 σ. 74 —βλ. σχετικῶς Περιοδ. «Λογοτέχνης» 1927 φύλ. 1-2
 Ἡ. Βουτιερίδης, Δελτίο Νεοελλ. Βιβλιοθήκης, 1927, φύλ. 3
 καὶ «Νέα Ἑστία 1927 σ. 155 ἐξ.

τητα ὁ κ. Ξενόπουλος. «Ὅταν, λέγει, παρουσιάσθῃ εἰς τὸ βῆμα ὁ ἰσχυρὸς καὶ ὑψηλὸς ἐκεῖνος γέρον μετὰ τὴν ἀγαθὴν καὶ εἰρηνικὴν φυσιογνωμίαν, μετὰ τὴν γρυπὴν μύτην καὶ τὴν κάπως κυρτὴν ράχιν, ὁ ἑπτανήσιος ἀριστοκράτης μετὰ τὴν παλαίου συρμοῦ ρεδιγκόταν καὶ μετὰ τὸ ψηλὸ καπέλλον εἰς τὸ χέρι—τὰ χειροκροτήματα ἀντήχησαν ὡς βροντὴ καὶ εὐθὺς ἔπειτα ἔγινε τόση σιωπὴ, ὥστε, ἂν δὲν ἤκούετο τὸ πέταγμα τῆς μυίας, ἤκούετο ὁμῶς..... ἡ φωνὴ τοῦ Λασκαράτου, ἡ ἀδύνατη καὶ βραχυὴ ἐκείνη φωνούλα, μετὰ τὴν ἰδιόρρυθμον κεφαλληνιακὴν προφορὰν».

Τὴν ἴδια ἐποχὴ χάρισε στὸ φιλογογικὸν σύλλογον «Ὁ Βύρων» τὸ χειρόγραφο τῶν «Στοχασμῶν» του, ποῦ ἐκδόθηκε τελευταῖα ἀπὸ τὸν κ. Γανιάρη μετὰ πρόλογον καὶ ἐπιμέλειαν τοῦ Δημ. Ταγκοπούλου. Στούς «Στοχασμοὺς» συγκεντρώνεται ὅλη ἡ κοινωνικὴ θεωρία τοῦ Λασκαράτου. «Ὅ,τι σὲ ἄλλα βιβλία του ἔγραψε σκορπιστὰ τὸ συγκεντρώνει καὶ τὸ παρουσιάζει σ' ἓνα εἶδος γνωμικὰ, στὰ ὁποῖα τόσο ἀρμονικὰ ἀδελφώνεται ἡ παρατήρηση καὶ ἡ συμβουλή. Τὸ ἔργο αὐτὸ, περισσότερον ἴσως ἀπὸ κάθε ἄλλο του ἔργο, δείχνει τὴ βαθεὴ κοινωνικὴ πεῖρα καὶ τὸν ἀκλόνητο ὀρθολογισμὸν τοῦ Λασκαράτου. Ἐκτὸς ἀπ' αὐτὸ, «Οἱ Στοχασμοὶ» ξεσκεπάζουν τὴν ἀδρὴ φυσιογνωμίαν τοῦ συγγραφέα. «Κάθε μου ἄλλο σύγγραμμά, γράφει κάτω ἀπὸ τὸν τίτλον, εἶναι ἀπλῶς μόνον σύγγραμμά μου· οἱ Στοχασμοί μου ὁμῶς εἶμαι ἑγώ».

(Ἔχει συνέχεια)

ΔΙΟΝ. ΖΑΚΥΘΗΝΟΣ

ΓΝΩΜΕΣ ΓΙΑ ΤΟ ΦΩΣΚΟΛΟ

Ὁ Φώσκολος ἀγαποῦσε μετὰ πάθος τὴν ἐλευθερίαν. Δὲν τῆς ἔκαμε ποτέ τὴν πααρκικὴν ἀπιστίαν.

Βύρων

ΖΑΝ ΜΩΡΕΑΣ

ΣΤΡΟΦΕΣ. ΒΙΒΛΙΟ ΤΡΙΤΟ

VII

Τί κι' ἂν μαδάῃ τὸ ζηλευτὸ
ῥόδο, ἀπ' τὸν ἄνεμον δαρμένο!
καὶ τί, ἓνα ἀχιδοβόλον ἀητὸ
τὸ βόλι ἂν ῥίχτη ματωμένο!

Τί, γὰρ τῆς λύρας τὴ φωνή,
ποῦ ἡ λύσσα ἀφρίζει δλόγυρά της!
τί, ἂν ἡ ζωὴ μιν ἡ σκοτεινὴ
πῆρε κακὰ τὸ πέταγμά της

Πεταφρ. ΑΝΑΣΤ. ΣΚΙΑΔΑΡΕΣΗΣ

ΛΗΣΜΟΝΗΜΕΝΟΙ ΣΤΙΧΟΙ

ΜΝΗΜΟΣΥΝΟ

Πόσος καιρὸς ἐπέρασε,
Ὅπου βαθεὴ σὲ κλείοιαι στὸ χῶμα!
Βουβὸς ξεσκίζει ὁ πόνος τὴν καρδιά,
Καὶ δὲν ἐμοιρολόγησε τὸ σιόμα.

Πόσος καιρὸς ἐπέρασε!
Πόσος καιρὸς θὲ νὰ περάσῃ ἀκόμα,
Πεὺ ζωντανὴ θὰ μείνῃ ἡ ζωγραφιά
Τῆς στερνῆς σου θωριάς μετ' ἄχνον χρῶμα.

Κι' ἂν ὅλοι σὲ ξεχάσανε,
— Πάντα ἡ ζωὴ ρικάει ὁδὸν κάτον
Στὴν πάλιν, μετὰ πλανέματα καὶ μ' ὄνειρα,,
Τὸ κορτερό ἐρεπὰνι τοῦ θανάτου,—

Ἐγὼ ποτέ. Καὶ τόσος μου ὁ καῦμός,
Ποῦ κι' αὐτὸ δὲ θὰ μπορέσῃ νὰ τὸν σβύσῃ,
Καὶ ὡς τώρα σὲ τραγοῦδι μου ξεσπᾷ,
Σὲ λουλοῦδι στὸν τάφον μου θ' ἀνθίσῃ.

Ζάκυνθος 1893

† Δ. ΦΡΑΓΚΟΠΟΥΛΟΣ

Κ. ΡΑΔΟΥ

ΑΛΗΘΕΙΣ ΠΘΑΝΑΤΟΙ

Ο ΒΑΛΤΕΡ ΣΚΩΤΤ

Ο Μεγάλυτερος Ιστορικός Μυθιστοριογράφος

Νά ένα από τὰ ὀνόματα τὰ ὁποῖα δὲν θ' ἀποθάνουν ποτέ. Ὁ ἐγγενής ἐν Ἑδιμβούργῳ τὴν 15ην 1771 καὶ εἶναι ἀναντιρρήτως ὁ μεγαλύτερος μυθιστοριογράφος τῆς Ἀγγλίας καὶ τοῦ κόσμου, ἀστὴρ πρώτου μεγέθους ἀπὸ ἐκείνους ποὺ γιὰρτίζει νὰ γεννᾷ ἡ Ἀγγλία, ἡ πατρίς τοῦ Σαίξπηρ, τοῦ Μίλτωνος, τοῦ Βίκωνος, τοῦ Βύρωνος. Γόνος λίαν ἀρχαίας σκυτικῆς οἰκογενείας. Ἡ νεότης τοῦ εἶναι μία συνεχὴς ἀταξία, ἀνωμαλία, ἄνω τῆς ὁποίας πλανᾶται ἐν μέγῃ πνεύματι. Ἐδειξε μακρόθεν ἀξιοσημείων εὐρύαν ἀλλὰ καὶ χαρακτήρα ἀκατάστατον. Αἱ σπουδαί του ὑπῆρξαν λίαν ἀτακτοὶ διακεκομμένοι. Ἦτο πρὸ παντὸς κακὸς μαθητὴς καὶ τὸ μόνον τοῦ ἴσως προσὸν ἦτο ὅτι ἀνεγίνωσκε πολὺ, ἦτο εἰς βιβλιοφίλος, εἰς τύπος αὐτοδιδάκτου. Δύναται τις νὰ εἴπῃ ὅτι κατηρτίσθη μόνος τοῦ καὶ τίποτε δὲν χρεωστεῖ εἰς τοὺς διδασκάλους τοῦ. Ἦτο τέλειος αὐτοδίδακτος ἐξ ἐκείνων ποὺ θιγέμενοι νὰ εἴπωμεν μετὰ τοῦ Ἀλ, Οὐμβόλδου. «Ἦμην δεκαοκτὼ ἐτῶν καὶ δὲν ἐγινάρζα τίποτε. Οἱ διδάσκαλοί μου δὲν προέβλεπον οὐδὲν καλὸν δια τὸ μέλλον μου, ἀλλ' ἂν υποτασσόμεν εἰς τὰς μεθόδους των καὶ ἠκολούθουν τὰς ἀπαιτήσεις των, τότε σῶμα μου καὶ τὸ πνεῦμα μου θὰ κατεστρέφοντο διὰ πιντός. Ἦτο εἰς ἀτίταστος δέντου ἔμενε ἄλλο παρὰ νὰ γίνῃ μέγας μυθιστοριογράφος. Ὅταν ἔγεινε δεκαεὶς ἐτῶν εἰσῆλθεν εἰς τὰ γραφεῖα τοῦ πατρὸς τοῦ ὡς ἀντιγραφεὺς νομικῶν πράξεων. Τέλος τῶ 1792 ἔγεινε δεκτὸς ὡς δικηγόρος. Ἠγόρευεν ὅμως ὀλίγον καὶ διεσκέδαζεν ἀλύπητα. Εὐθυμὸς σύντροφος καὶ καλὸς συμπότης καὶ ἐκείνο τὸ ὅποιον λέγομεν ἡμεῖς «καλοκουβεντιάς». Εἶχε καὶ αὐτὸ τὸ προσόν. Διηγείτο θαυμάσια. Κατηύφρανε πάντας διὰ τῆς φωσφορίζουσης εὐφρολογίας τοῦ, Μολονότι τὰς τόσας ἑλλειψεις τοῦ, κατήγαγε δικανικοὺς τινὰς καὶ ρητορικοὺς θριάμβους.

Ἡ Γαλλικὴ ἐπανάστασις τὸν ἔρριπεν εἰς πατριωτικὴν παραφοράν. Ἐστρατολόγησε μάλιστα ἐν εἰδὸς ἱππικοῦ τὸ ὅτιον οὐδέποτε ἔξεστράτευσεν. Περιερχόμενος τὰς ποιητικὰς ἀγγλικὰς λίμνας συνήντησε καὶ ἐγνώρισε τὴν θυγατέρα πρὸςφυγὸς ἐνὸς Ἰάλλου Charpentier ἣν καὶ ἐνυμφεύθη. Αὕτη εἶναι ἡ «Λαίδη τῶν

λίμνων». Παρὰ τὰς ἐπιτυχίας τοῦ εἰς τὸ δικηγορικὸν στάδιον ἠσθάνετο ἀκαταμάχητον ἑλξίν πρὸς τὴν φιλολογίαν. Τὸ 1802 ἄρχισε δημοσιεῦν βοηθεῖα τοῦ Μπελλάντιν μεταφράσεις καὶ συλλογὰς γερμανικῶν ποιήσεων καὶ περὶ τῶν ἡθῶν τῶν βορείων λαῶν. Ἐν τούτοις αἱ φιλολογικαὶ δόξαι δὲν τὸν ἐμέθησαν τελείως καὶ ἐφρόντισε νὰ διορισθῇ εἰς τι ἐπαρχεῖον. Ἐν τῷ μεταξύ τὸ πνεῦμα τοῦ κατετυραννείτο ὑπὸ καταπληκτικῶν σχεδίων κερδοσκοπικῶν ἐπιχειρήσεων. Πρὸς στιγμὴν ἐξώρμησε εἰς τὴν πολιτικὴν ὡς λυσσῶν τόρυς. Συμβίλλετο συγχρόνως μετὰ τυπογράφους καὶ ἐκδότας. Ἐκέρδιζε διὰ τῶν ἰδίων ἔργων καὶ ἤρχισε ἐκδίδων τὰ ἔργα τῶν φίλων τοῦ. Ἐγκατέλειψε τὴν ἐπιθεώρησιν τοῦ Ἑδιμβούργου καὶ ἐδημιούργησε τὴν ἐπιτυχίαν τῆς Κάρτερλυ Ριβίου καὶ ἐνὸς ἄλλου περιοδικοῦ. Ἐξέδωκε τὰ ἔργα τοῦ Δρύδενεϊς 18 τόμους, ἠθέλησε κατόπιν νὰ ἰδρῶση μέγαν οἶκον διὰ νὰ ρίψῃ τὸν Κόστερπλ καὶ μετέσχε τῆς διευθύνσεως τοῦ Θεάτρου τοῦ Ἑδιμβούργου. Ἡ δημοσίευσίς τῆς «Λαίδης τῶν λίμνων» ἠύξησε τὴν φήμην τοῦ. Ἀλλὰ αἱ βιβλιομπορικαὶ ἐπιχειρήσεις τοῦ διήλθον τοιαύτην κρίσιν ὥστε ἠναγκάσθη νὰ συνδιαλλαγῇ πρὸς τὸν Κόνσταμπλ. Τότε περίπου ἐν τούτοις ἠγόρασε τὴν ἑπαυλιν Ἀμποττςφόρ ἣν κατέστησε περίφημον. Ἐφύτευε, ἐκαλλιέργει καὶ ἐστρογγύλευε τὰς κτήσεις τοῦ καὶ συγχρόνως συνεκρότει μεγάλην συλλογὴν μεσαιωνικῶν πανοπλιῶν! Καὶ μέχρι τοῦ 1814 ἐν τούτοις ἐν ἡλικίᾳ 43 ἐτῶν δὲν εἶχεν εὖρει ἀκόμη τὸν δρόμον τοῦ. Καὶ ὅμως εἰργάζετο ἀπαύστως διὰ ν' ἀντιμετωπίζῃ τὰς εἰς ἀνεύρεσιν ὑποχρεώσεις τοῦ, ἔθεσε τὴν χεῖρα τοῦ μίαν ἡμέραν ἐπὶ παλαιῶν τινος χειρογράφου. Τὸ ἀνενέωσε, τὸ ἐζωντάνευσε καὶ τὸ ἐδημοσίευσεν. Αὐτὸς εἶναι ὁ περίφημος *Βαβεργλέον*. Εὗρε τέλος τὸν ἀληθῆ τοῦ δρόμον! Ἐπὶ δέκα ἔτη δίδει διαδοχικῶς ὅλα τὰ ἱστορικὰ ἐκεῖνα μυθιστορήματα τὰ ὁποῖα ἐμάγευσαν τὸν κόσμον πλήρη ζωῆς, πλήρη δρυσερῶν περιγραφῶν ὅπου ἀναζοῦν ὅλα τὰ ἀρχαῖα ἔθιμα, ὅλαι αἱ ἡρωϊκαὶ ἀπόψεις ὅλαι αἱ ποιητικαὶ παραδόσεις ὅλοι οἱ ἀφελεῖς θρύλλοι τῆς γηραιᾶς Σκωτίας, ὁ *Γκὺ Μάννερη*, ὁ *ἀρχαιοπώλης*. Ἡ νύμφη τοῦ Λάμμουρ. Τὸ 1817 ἦλθε ὁ *Ζαϊβαν* ὅστις ὑπῆρξε μία καινοτομία. Ὁ συγγραφεὺς ἀφίεται ἐντελῶς εἰς τὴν φαντασίαν τοῦ καὶ ἐὰν ὑπὸ ἐποψίν ἱστορικὴν τὸ διήγημα καταφορτῶνεται ἀναχρονισμοῦς καὶ ἀνακριθείας ἀπὸ δραματικῆς ὁμῶς ἀναγκῆς νῆαν ρώμην καὶ δύναμιν χρωμάτων ἀγνωστον ἕως τότε. Καὶ ὅμως πρᾶγμα παράδοξον. Ὁ Βάλτερ Σκῶττ προτιμᾷ τὴν ἀνωνυμίαν. Θέλει νὰ θεωρεῖται ὡς πυργόδεσπότης τοῦ Ἀμποττςφόρ παρὰ ὡς συγγραφεὺς. Ἀλλ' οἱ κρι-

τικοί τόν ἀνεκάλυψαν καὶ ὁ πύργος τοῦ κατέστη μετ' ὀλίγον τὸ προσκύνημα τῶν θαυμαστῶν τοῦ πάσης ἐθνικότητος καὶ πολλῶν ἐξοχοτήτων. Ἡ Μ. Βρετανία τὸν ὠνόμασε βαρωνέττον. Ἐξώδευσε τρελλὰ ποσὰ διὰ ν' αὐξήσῃ καὶ καλλωπίσῃ τὸ κτῆμα τοῦ. Ἐταξίδευσεν εἰς τὴν Ἰρλανδίαν ὡς ἡγεμὼν. Ἐξώδευσε τόσα ὥστε παρὰ τὰς μεγάλας ἐπιτυχίας τοῦ, ἐπλεεν ἐντὸς τῶν χρεῶν. Οἱ φίλοι τοῦ προσῆλθον εἰς βοήθειάν τοῦ χωρὶς νὰ τὸν ἐρωτοῦν. Ἀλλὰ τοῦ ἐπῆλθον καὶ δυστυχήματα. Ἐχασε τὴν λατρευομένην γυναῖκα τοῦ, κατεβλήθη ὑπὸ ἀσθενειῶν καὶ πρὸς στιγμὴν ἐστάθη ἀδύνατον νὰ γράρῃ πλέον. Τέλος προσεβλήθη ὑπὸ ἀποπληξίας. Ταξίδιον εἰς τὴν Ἰταλίαν δὲν τὸν ἀνέρωσε. Νέα προσβολὴ τὸν ἐθανάτωσεν ἀκόμη. Ἡδυνήθη νὰ ἐπιστρέψῃ εἰς Ἀμποιτ-Σφόρ ζπου ἐσβέσθη σιγὰ σιγὰ. Ὁ Βάλτερ Σκῳττ ἡγαπήθη παρ' ὅλων ὅσοι τὸν ἐπλησίασαν. Τὰ τέκνα τοῦ δὲ κυριολεκτικῶς τὸν ἐλίτρευναν. Ἐξακολουθεῖ νὰ θέλγῃ διὰ μόνον τῶν ἔργων τοῦ.

Μέγας ἀνδριάς τοῦ ἐστήθη ἐν Ἐδιμβούργῳ. Τὰ ἔργα τοῦ μετεφράσθησαν εἰς ὅλας τὰς γλώσσας τοῦ κόσμου.

Ὁ Βάλτερ Σκῳττ βεβαίως ὑπῆρξεν ἐν φαινόμενον. Ἡ φαντασία τοῦ ἐν μεταλλεῖον, ἐν ὄρυχεῖον ἀδαμαντῶν!

Κ. ΡΑΔΟΣ

ΓΙΑΝΝΗ ΤΣΙΑΛΙΜΠΚΙΑ

ΕΠΙΓΡΑΜΜΑΤΑ

Ἐπήρανε σὶδὲ κίαντο μέγαρον πολλὰ

κι' ἄλλα μὲ πύργους καὶ κασιέλλα ἐτάμανε.

Ἐξοδα περιτὰ γὰρ τέτεια ζᾷ

οἱ σταῦλοι τῶν σπιυῶν τοὺς τοὺς ἐφίαντε

Κάποιτι ποὺ τὰ παράσημα ἐπιδίειν τὰ βγάξουν

μὲ καὶ μικρομαγαζιά τεριάζουνε καὶ μοιάζουν.

Ἀπὸ ἐμπορεύματα ἀδειανὰ καὶ εἴδη σπονδαῖα καὶ φῖνα

τὰ λίγα ἐκεῖνα ποὺ ἔχουνε τὰ βάζουν στὴ βιτρίνα

ΕΠΤΑΝΗΣΙΑΚΑ ΣΗΜΕΙΩΜΑΤΑ

BIBLIOGRAPHIE IONIENNE

Προσθήκαι

31.—«*Περίληψις τῶν Πράξεων τῶν Ἀγίων Ἀποστόλων, φιλοπονηθεῖσα μὲν ὑπὸ τοῦ Θεσσαλομάγνητος Κωνσταντίνου Χριστοδούλου, διορθωθεῖσα δὲ ὑπ' ἀνδρῶν λογίων. Ἐκδοσις νέα διὰ δαπάνης Σεργίου Χ. Ραφτιάνη, πρὸς χρῆσιν τῶν δημοικῶν σχολείων. Ἐν Ζακύνθῳ, τυπογραφεῖον ὁ Παρνασσὸς Σεργίου Χ. Ραφτιάνη, διενθυνόμενον πορὰ Ν. 1. Ταρουσοπούλου ΑΩΝΖ (1857).*»

Εἰς Σχῆμα 8ον μικρ. διαστ. 12X18 χιλ. μέτρον καὶ σελίδων 64. Ἐν σελ. β' φέρεται μεταλλογράφημα, περιέχει ἐν ὅλῳ κεφάλαια Κς[

32.—«*Ἀριστοτέλους Βαλαωρίτου ὁ Ἀσπασμὸς εἰς τὴν μητέρα Ἑλλάδα (ποίημα). Ἐν Ζακύνθῳ 1864.*»

Εἰς 8ον μικρ. καὶ σελ. 7.

33.—«*Ἐκχείλισμα τῆς κοινῆς γνώμης ἐπὶ τοῦ τραγελάφου. Ἐν Ζακύνθῳ, τῇ 8 Ἰουλίου 1865 ἐκ τοῦ Ἐθνικοῦ Τυπογραφείου ἢ «Ἀδύγη».*»

Ἡμίφυλλον (Plangard) διαστ. 15X11 ἐκ μέτρον. Περιλαμβάνει εἰς τρεῖς στήλας τριάκοντα στροφὰς τετραστίχους εἰς τὴν δευτέραν στήλην ἑλλείπει ἢ πέμπτη στροφή καὶ ἀντικαθίσταται διὰ τεσσάρων σειρῶν ἀποσιωπητικῶν.

Πέντε θυμάτων αἱ Σκιαί

Σὲ μία ὁχλὴ φωνάζουν

Τοὺς ἀνωτάτους Δικαστὰς

Νὰ πᾶν ἐκεῖ τοὺς Κράζουν.

(Σλ. Α. Στροφ. Α.)

Ἀνωθεν καὶ εἰς τὸ μέσον ὑπάρχει μικρογραφία παριστώσα ἄγγελον κλέοντα, ἕτερα δὲ ἄλλα πέραξ καλλιτεχνικὰ κοσμήματα ἀποτελοῦσι τετράγωνον πλαίσιον, τυπογραφικόν. Εἰς τὸ τέλος τῆς ὅλης ποιήσεως σημειοῦται (εἰς πολίτης).

34.—«*Τὸ περὶ τῆς Μουσικῆς τῆς Ἑλληνικῆς Ἐκκλησίας ζήτημα ὑπὸ Παναγιώτου Γριτζάνη. Δημοσιευθὲν τὸ πρῶτον διὰ τῆς ἐν Νεαπόλει ἐκδιδομένης Ἑλληνικῆς ἐφημερίδος «τῶν Λαῶν» ἐκδίδεται νῦν ἰδίᾳ ὑπὸ τοῦ συντάξαντος αὐτὸ δαπάνῃ. ἐν Νεαπόλει, ἐκ τῆς Τυπογραφίας Καϊειάτου Νόβιλε, ταξιδάρχου πλειόνων ταγμάτων καὶ 1^{ου} πότου τοῦ Ἑλληνικοῦ Ἀργυροῦ Σταυροῦ τοῦ Σωτήρος 1870.*»

Εἰς 4ον μικρ. διαστ. 15X22 γ. μέτ. καὶ σελ. 32 = Ἐν φυλ. Βα. ἀφιέρωσις—Τῇ Ἀγίᾳ καὶ Ἱερᾷ Συνόδῳ τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος σελ. 32 τέλος, 12 Ἰανουαρ. 1870.

—βλ. παρὰ Krumbacher «Βυζαντ. Λογοτεχνία» τόμ. 2ος, Γριτζάνειος Βιβλιοθ. ἐν Ζακύνθῳ Νο. 34

35. — «Τὸ ἐργοστάσιον Ἀσπιώτῃ (1884-1896). Ἐν Κερκύρᾳ 1896».

Εἰς 8ον μικρ. διαστ. 12X18 γ. μ. καὶ σελ. 16.

Ἐν σελ. 5—Κοινὴ γνώμη περὶ ἐργοστασίου Ἀσπιώτῃ καὶ πραγματικότητες -σελ. 16- Ἐν Κερκύρᾳ Μάρτιος 1896: Π. Ι. Κ.

ΔΙΟΝ. ΠΑΠΑΓΙΑΝΝΟΠΟΥΛΟΣ

Η ΠΑΤΡΙΣ ΤΟΥ ΜΙΧΑΗΛ ΓΛΥΚΑ

Περὶ τῆς πατρίδος τοῦ Μιχαήλ Γλυκᾶ ἔχομεν μίαν μόνην μαρτυρίαν εἰς ἐπίγραμμα, πιθανώτατα πολὺ μεταγενέστερον τῶν χρόνων τοῦ ποιητοῦ. Κατὰ τὸ ἐπίγραμμα τοῦτο ὁ Μιχαήλ Γλυκᾶς κατὰγεται ἐκ Κερκύρας (βλ. (Legrand. Bibl. grecque Vulg. Is. XX) Δυστυχῶς δὲν δυνάμεθα νὰ στηριχθῶμεν ἀπολύτως ἐπὶ τῆς ἐν λόγῳ μαρτυρίας καὶ νὰ βεβαιωθῶμεν ὅτι οὕτως ὁ Γλυκᾶς ἦτο Κερκυραῖος.

Ὁ ἀγαπητός μου διδάσκαλος κ. Pernot (Rémarques) sur quelques formes byzantines. ἐν Mélanges Schlumberger. σ. 214-215) εὐρίσκει εἰς τὴν γλῶσσαν τοῦ Γλυκᾶ μερικοὺς ἰδιωτισμούς, οἱ ὅποιοι δύνανται νὰ ἐπιβεβαιώσουν τὴν ἐξ Ἰονίων νήσων καταγωγὴν τοῦ Βυζαντινοῦ λογίου καὶ ποιητοῦ.

Πρόκειται κυρίως περὶ τῶν στίχων.

Ἐλάττισεν ὁ γαῖδαρος, καὶ δέρουσι τὸ σῶμα
νὰ γίνῃ καλοπαίδευτον, ἄλλο νὰ μὴ λακτίσῃ.

Κατὰ τὸν κ. Pernot ἡ λέξις «ἄλλο» ἔχει τὴν σημασίαν τοῦ «πλέον» Πράγματι ἐν τῷ Ἑπτανησιακῷ ἰδιώματι ἡ λέξις συνηθέστατα λαμβάνεται ἐπὶ τῆς σημασίας ταύτης. Μένει ὁμως νὰ ἐξετασθῇ μήπως καὶ εἰς ἄλλην νεοελληνικὴν διάλεκτον ἀπαντᾷται ἀνάλογος χρῆσις τῆς λέξεως.

ΚΕΦΑΛΛΗΝΩΝ ΝΗΣΟΙ

Ὁ Βυζαντινὸς ἱστορικὸς τοῦ ΙΓ' αἰῶνος Γεώργιος Ἀκροπολίτης, ὁμιλῶν περὶ τοῦ δεσπότου τῆς Ἡπείρου Μιχαήλ, γράφει τὰ ἑξῆς: «... ἀλλ' ἐν πλοιαρίοις ἐμβάντες αὐτὸς τε καὶ οὐδὲς αὐτοῦ ὁ Νικηφόρος καὶ ἡ σύζυγος τούτου καὶ τινες τῶν αὐτοῦ τὰς διατριβάς ἐν τῇ θαλάσῃ ἐποίουν τὰς νήσους τὰς πέριξ καταγώνιον εἶχον, Λευκάδα δηλαδὴ καὶ τὰς τῶν Κεφαλλήνων». (Ἐκδ. Α. Παρι-

senberg τόμ. Α' σ. 172). Ὁ ἐκδότης τοῦ ἱστορικοῦ ἔργου τοῦ Ἀκροπολίτου καθηγητῆς κ. Heisenberg σημειώνει ἐν τῷ πίνακι ὀνομάτων καὶ πραγμάτων (Τόμ. Α' σ. 351) τὰ ἑξῆς. «Κεφαλλῆναι insulae.» Νομίζει, δηλαδή, ὁ διαπρεπὴς Βυζαντινολόγος ὅτι πρόκειται ἐνταῦθα περὶ νήσων καλουμένων «Κεφαλλῆναι», ἐν ᾧ ἀπλούστατα τὸ χωρίον τοῦ Ἀκροπολίτου σημαίνει. «καὶ τὰς τῶν Κεφαλλήνων νήσους». Δὲν γνωρίζω ἐὰν τὸ πρᾶγμα ἔχει ἤδη παρατηρηθεῖ, καὶ διὰ τοῦτο τὸ σημειῶνω ἐνταῦθα.

ΙΑΚΩΒΟΣ ΠΥΛΑΡΗΝΟΣ

Ὁ Φίλιππος ἱατρός κ. Γ. Δεστούνης εἶχε μίαν ἀξιέπαινον καὶ εὐγενικὴν ἐμπνευσιν νὰ ἀποδώσῃ εἰς δύο Ἑλληνας ἱατροὺς τοῦ ΙΗ' αἰῶνος τὴν ὀφειλομένην τιμὴν τῆς ἐφευρέσεως τοῦ ἐμβολιασμοῦ, εἰς τοὺς Πυλαρηνὸν καὶ Τιμόνην, τὸ σύντομον βιβλίον τοῦ κ. Δεστούνη φέρει τὸν ἑξῆς τίτλον. «Οἱ πραγματικοὶ εἰσηγηταὶ τοῦ ἐμβολιασμοῦ, ὁ Πυλαρινὸς καὶ ὁ Τιμόνης. (Μελέτη ἐκ τῆς Ἱστορίας τῆς Ἰατρικῆς)» Ἀθήναι, 1929 σ. 48.

Περὶ τοῦ Τιμόνη δὲν θὰ ὁμιλήσωμεν εἰς τὸ παρὸν σημεῖωμα· ὁ Πυλαρινὸς ὁμως μὴ ἐνδιαφέρει, διότι εἶναι ἐπτανήσιος. Ἐγεννήθη εἰς τὸ Λεξούρι τῆς Κεφαλληνίας τῷ 1659 ἐσπούδασεν Ἰατρικὴν εἰς τὸ Πανεπιστήμιον τοῦ Παταβίου καὶ ἔδρασεν ὡς ἱατρός εἰς τὴν Κρήτην, τὴν Κωνσταντινὴν πόλιν καὶ εἰς τὴν Ρωσσίαν, ὅπου κατέλαβε μεγάλας ἐπιστημονικὰς θέσεις. Ἀπέθανεν εἰς τὸ Πατάβιον.

Κυριώτατον σύγγραμμα τοῦ Πυλαρινοῦ εἶναι τὸ ἐν Βενετίᾳ τῷ 1715 ἐκτυπωθὲν ὑπὸ τὸν τίτλον. «Nova et tuta excitandi variolas per transplantationem methodus» εἰς τὸ ὅποιον ἐκθέτει τὴν μέθοδον τοῦ ἐμβολιασμοῦ, βραδύτερον τελειοποιηθεῖσαν Ἀπὸ ἱατρικῆς ἀπόψεως κρίνεται τὸ ἔργον τοῦ Πυλαρινοῦ ὑπὸ ἐπιστήμονος εἰδικοῦ, τοῦ κ. Γ. Δεστούνη.

Ἄλλ ἢ φησιογνωμία τοῦ Πυλαρινοῦ ὑπερβαίνει τὰ στενὰ ὅρια τῆς εἰδικότητος· τὸ ἔργον τοῦ ἔχει γενικῶς ἐνδιαφέρον Ἀθροπιστικόν. Ἐκεῖνο τὸ ὅποιον θέλω νὰ σημειώσω εἶναι ὅτι ὁ Πυλαρινὸς δύναται νὰ θεωρηθῇ ἐκ τῶν παλαιότερων ἐρευνητῶν τῆς λαϊκῆς ἐπιστήμης· ἐπομένως τὸ ἔργον τοῦ ἔχει καὶ σημασίαν λαογραφικὴν.

Ὁ κ. Δεστούνης μετὰ μεγάλης ἐπιμελείας ἐπραγματεύθη τὸ θέμα, ἔγραψε δὲ τὸ βιβλίον μὲ τρόπον εὐχάριστον, ὥστε νὰ ἀναγινώσκεται εὐκόλως καὶ ἀπὸ τῶν μὴ εἰδικῶν. Εἰς τὸ τέλος τοῦ δοκιμίου ὁ συγγραφεὺς ἀνέγραψε ὅλην τὴν σχετικὴν βιβλιογραφίαν, ἑλληνικὴν καὶ ξένην.

Εἰς τὸν κ. Δεστούνην ὑπέδειξα δύο ἐπιστολάς τοῦ Πυλαρινοῦ, εὐρισκομένας μεταξὺ τῶν χειρογράφων τῆς ἐν Ἀθήναις Βιβλιοθήκης τῆς Βουλῆς· δὲν γνωρίζω κατὰ πόσον ἔχουν σημασίαν. Σημειῶνω ἁπλῶς τὸ πρᾶγμα διὰ τοὺς ἐνδιαφερομένους.

Ἦσαν ἀφορὰ εἰς τὴν ὀρθογραφίαν τοῦ ὀνόματος, νομίζω ὅτι πρᾶ-

πει νὰ γράφωμεν *Πυλαρηνός* καὶ ὄχι *Πυλαρινός*. Τὸ οἰκονομικὸν τοῦτο ὄνομα ἔλαβε τὴν ἀρχὴν ἐκ τοῦ τοπικοῦ *Πύλαρος* καὶ πρέπει νὰ γράφεται κατὰ τὰ ἀνάλογα ἀρχαῖα καὶ μεσαιωνικά. *Κυζικηνός, Κομνηνός, Καρανδηνός, Μελισσηνός, κλ.*

ΔΙΟΝ. Α. ΖΑΚΥΘΙΝΟΣ

ΔΙΑΦΟΡΑ

Ἡ Ἑκατονταετηρίδα στὴ Ζάκυνθο θὰ γιορταστῇ στίς 26 Ὀκτωβρίου. Ρίχτηκε ἡ ἰδέα κ' ἐπεκροτήθηκε νὰ παιχτῇ τὸ ἴδιο δράδου στὸ Δημοτικὸ Θέατρο ἢ «Φαρμακωμένη» τοῦ Γιορύλλη. Ἐξὸν ἀπ' αὐτὸ φρονοῦμε πὺς ἀντὶ τῆς δεξίωσης θὰ μνηροῦσε νὰ γίνῃ φιλολογικὴ-καλλιτεχνικὴ συγκέντρωση ὅπου θὰ μπορούσαν νὰ μιλοῦσαν καὶ οἱ διαπρεπεῖς φιλοζενούμενοι, πού ἡ Ἐπιτροπὴ ἔκρινε καλὸ νὰ τοὺς κλείσει τὸ στόμα!...

— *Ὁ κ. Παπανδρέου στὴν Κέρκυρα* δείχτηκε πάλι ὁ ιδεώδης ὑπουργὸς τῆς Παιδείας. Ἐξὸν ἀπὸ τὴν ταχτοποίηση τοῦ διδακτορικοῦ ζητήματος γιὰ τὸ ὅποιο διέθεσε πέντε ἑκατομῦρια, γιὰ ἑπτὰ διδακτήρια, ὑποστήριξε κάθε τοπικὸ ζήτημα ἐγκρίνοντας πίστωση 500 χιλιάδων γιὰ τὴν ἐπισκευὴ τῶν ἀνακτόρων πού θὰ θρησιμεύσει γιὰ μουσεῖο. Δωρεὰς ἐπίσης μεγάλες ἔκαμε γιὰ διάφορα ἔργα. Ὁ Δῆμος Κερκυραίων μὲ ψήφισμα ἐξέφρασε τὴν εὐγνωμοσύνην του στὸν ιδεώδη ὑπουργό.

— Καὶ γενικῶς ἡ δράση τοῦ κ. Παπανδρέου ἀπλώνεται ὅση-μέρα εὐεργετικὰ σὲ ὅλα τὰ ἐπίπεδα τῆς ἀρμοδιότητάς του. Μὲ συγχρονισμένους ιδέες, μὲ ὀρεῖαν ἀντίληψη ἔλυσε ριζικὰ ζητήματα πού χρόνια περίμεναν τὴ λύση τους. Δικαιώτατα ἔτσι ἀπόχτησε δημοτικότητα πρωτομνῇ στὸ διανοούμενο κόσμον. Ἀσφαλῶς ὁ κ. Παπανδρέου εἶναι τίτλος τιμῆς γιὰ τὴν Κυβέρνηση Βενιζέλου.

— Μᾶς ἀγγέλλεται ἀπὸ τὴν Ἰταλία πὺς ἀπὸ τὸ Γενάρη τοῦ 931 θὰ ἐκδίδεται στὸ Τρίνιο φιλολογικὴ ἐπιθεώρηση «Il mondo classico» ὑπὸ τὴ διεύθυνση τοῦ καθηγητοῦ τοῦ Πανεπιστήμιου Angelo Taccone. Γιὰ τὴ νεοελληνικὴ φιλολογία θὰ συνεργάζεται ὁ φίλος καθηγ. καὶ ἑλληνιστὴς Carlo Brighenti φαίνεται πὺς ὁ διευθυντὴς δίνει μεγάλη σημασίαν στὴ νεοελληνικὴ κίνηση γιὰ τὶς κλασσικὲς σπουδές. Μιὰ φορὰ il mondo classico θὰ εἶναι τὸ μέσον πού θὰ προσεγγίσει τὸ διανοούμενον κόσμον τῶν δύο ἐθνῶν.

— Γιὰ τὴν ἀγορὰ τοῦ οἰκοπέδου γιὰ τὸ *Πάνθεον τῶν ἐνδόξων Ζακυνθίων* ἐξὸν ἀπὸ τὸ ποσό πού μάζεψε ὁ κ. Ἀμπελοράβδης προσέφεραν ἡ κ. Μαριέττα Μινώτου χίλιες δραχ. καὶ ἄλλες χίλιες ὁ κ. Σπύρος Ρώμας

ΒΙΒΛΙΟΚΡΙΣΙΣ

Στρατὴ Μυριβήλη: «Ἡ Ζωὴ ἐν Τάρφ». - Ἀθήνα 1930, δραχ. 55-

(Ἐκδότης ΣΤΡΑΤΗΣ ΜΥΡΙΒΗΛΗΣ Μιτολήνη)

Ὁ μέγας πόλεμος, ὁ φοβερώτερος ὡς τώρα, δὲ μᾶς ἔδωκε, ὡς τόσο, μεγάλους ποιητὰς. Πού εἶναι ἡ πατριωτικὴ ποίηση τοῦ Βύρωνος καὶ Λεοπάρντι πού, παρ' ὅλο τὸ ρωμαντικὸ πατσιμισμὸς τῆς, προκαλοῦσεν τὸν ἐθνουςιασμὸ; Στὴν ἐλλάδα δὲν ἔχομε παρὰ τὴν ποίηση τοῦ Μιχ. Ἀργυροπούλου, τοῦ Σημηριώτη, τοῦ Σκίπη, πού εἶναι ἕνα θρήνος γιὰ τὴν καταστροφὴ. Ὁ πολεμικὸς καὶ μεταπολεμικὸς ἄνθρωπος ἀλλάξε, ζήγισε τὴν ἀξία καὶ τὴ σημασίαν τῆς ζωῆς καὶ συγκρατήθηκε στὸν ἐθνουςιασμὸν γιὰ τὴν ἰδεολογίαν καὶ τὰ ἰδανικά. Δὲ δέχτηκε αὐτὸς σὺν στρατιῶν τὸ ζυγὸν ἐκεῖνο τὸ σκληρὸ καὶ ἀπάνθρωπον πού ὁδηγοῦσε τοὺς ἄντρες σὺν ἄψυχον φέρειν στὸ βέβαιον θάνατον. Ἔτσι κι' οἱ πεζογράφοι ὅλοι ἐμπνέονται ἀπὸ μιὰ χορδὴ τὸν ἀνθρωπισμὸν.⁽¹⁾ Ἡ ἀγανάκτησις γιὰ τὸ ἄδικο αἶμα, γιὰ τὴν ματαμυρία τοῦ ἀνθρώπου μέσ' στίς ἐκπαινώσεις τῆς ἀνθρώπινης θυσίας - νὰ τὸ πλάσιον πού κινεῖται, καὶ τὰ ἐπαισθήματα πού ἐμπνέονται τοὺς συγγραφεῖς. Ἡ ἀγανάκτησις αὐτὴ ἐκείνων πρὸς πικρὸν πού ταλαιπωρήθησαν καὶ δοκίμασαν εἰς φρικαλεότητες τοῦ πολέμου καὶ πού προκαλέσει τὸν κόρον καὶ ἀηδία στίς στρατιωτικὰς ἰδεολογίας, δὲν μπορούσε παρὰ νὰ ξεδιγᾷ συγγραφεῖς ἀνθρωπιστὰς. Ἐνα; ὅμως γιὰ τὴν ζωὴν, μιὰ συμπύκνωση γιὰ τοὺς πρὸς τὴν στερήθηκα γιὰ πάντα ἢ γιὰ τοῦ, ἄλλους, τοὺς περὶ τὸν πόλεμον, πού κατὰ τρεψαν τὰ νιάτα τους στὴν πικρὴν στενωπὴν τοῦ χαρακώματος.⁽²⁾

Κι' αὐτὸ πρὸς πικρὸν κοίταξε νὰ τονίσει στὸ πολεμικὸν τοῦ ρωμάντου ὁ Μυριβήλης, ἀλλ' ὅμως ἀλλὰ ἐντονώτερον καὶ περὶ τὴν πολεμικὴν πικρὰ καὶ ἄλλοις ξένοις συγγραφεῖς. Ἡ ὁμορφία τῆς ἑλληνικῆς φύσης, ὁ ἥλιος, τῆς πού τὸ φωνάζει στὴν ζωὴν, τὸν φέρνει νὰ ἀγαπήσει

(1) Βγάζοντας δύο τρία γερμανικά, τοῦ Frey ἄρα καὶ πού εἶναι ἐμπνευσμένο ἀπὸ τὴν ζωὴν τοῦ νοστορικοῦ. Die pfasterkisten τοῦ Johannsen ἐπίσης Fronterrinerungen eines Pferdes πού περιγράφει τὴν καταστροφὴν τῶν ἀλόγων καὶ τοῦ Ringelnatz γιὰ τὴν πολεμικὴν ζωὴν τοῦ καυτικοῦ.

(2) Δὲν εἶδαν ἀναγραφὴ τίποτα γιὰ τὴν πολεμικὴν ἰταλικὴν φιλολογίαν οὔτε ἀπὸ τὸν Στέφανον Σίδερν πού πραγματεύτηκε προσεχτικὰ τὸ θέμα. ἔχουν γραφῇ ὁμως δύο ἀξιόλογα πολεμικά ρωμάντα τὰ, Sotto le ceneri τοῦ Nicoletti καὶ τὸ quello che i miei occhi hanno visto τοῦ Jabini καὶ τὸ τελευταῖον τοῦ Frey «non vogliamo encomii». Στὸ 1929 ὅρα καὶ 12 τόμοι κατὰ διαταγὴν τοῦ Μουσολίνι μὲ τὸν τίτλον «Commentari della guerra», ἔργο ὄχι δημογραφικὸ ἀλλὰ ἱστοριογραφικὸν γραμμένο ἀπὸ διαφόρους συγγραφεῖς. Ἐπίσης τὸ βιβλίον τοῦ de Pellini guarnigioni di Carso προσωπικὰς ἐντυπώσεις τοῦ πολέμου.

περισσότερο τῇ ζωῇ αὐτῇ ποῦ πῆγε χαμένη μέσ' στίς ἀολιότητες τοῦ πολέμου.

Πότε ὁ ποιητὴς λογάρισε τὰ χρόνια ποῦ φύγουν;

Πρωτοχρονιὰ δὲν λόγισα τὰ χρόνια ποῦ ἔχουν φύγει
ἀπὸ κλαίει στὸν ἀνέμο τῶν δέντρων ἢ βοῇ.
Πρωτομαχιά λογάρισα πόσο μοῦ μένει ἀκόμα
ἀπ' τὸ νειρο ὡς τῇ ζωῇ.

Ἡ νύχτα ἡ φεγγαρόλοισι, τὸ λιβάδι μὲ τίς πικροῦνες, τὸ θαμπωτικὸ μεσουράνισμα τοῦ ἡλίου, τόσες ἄλλες εἰκόνες, ποῦ ξεκουράζονται ἐν τῇ δροσίᾳ τὸν ἀναγνώστη, εἶναι μία νοστιλγία, μία πρόσκληση τοῦ συγγραφέα στὴ ζωῇ. Εἶναι ἡ ἀγάπη τῆς νιότης στὴ ζωῇ ποῦ θέλει νὰ ζήσει. Ὁ γέρος ποῦ λιγοστὰ χρόνια τοῦ μένουν γίνεται κακός, δακρύζει, μελαγχολεῖ στ' ἀντίκριμά της. Ὁ ἔρωτας, ἡ ἀγάπη τοῦ ἀνθρώπου, στὰ παιδιὰ του, εἶναι μιὰ ἐκδήλωσις τῆς ἰδίας του ἀγάπης γιὰ τὴ ζωῇ, γιατί εἶναι ἡ διακίβωσις τῆς ἰδίας του ζωῆς. Τῆς ζωῆς ποῦ ὁ κόσμος γιὰ χρόνια σπατάλησε ἀλύπητα. Μὲ ποιο δικαίωμα; Ἡ ἀποστολὴ τοῦ Θεοῦ, στὸ ἔργο τοῦ Μυριβήλη, γιὰ τὴν ἀνθρωποφυσία, εἶναι ἀπὸ τὰ σπάνια κομμάτια ποῦ μὲ συγκίνησαν. Δίπλα στὸν ποιητὴ, στὸν μεγάλο ὕμνητὴ τῆς ζωῆς, δεῖχνται ὁ ρεχλιστὴς, ὁ ὠμὸς Μυριβήλης ποῦ σοῦ φέρνει ἀνατριχίλα στὴ σκέψη τοῦ θανάτου. Παρουσιάζει ἀνχλωφικὰ στὰ μάτια μας τὸν πολέμικὸν ἄνθρωπο. Χωματισμός τῶν γεγονότων μέσα στὸ πλαίσιο τῆς φαισικότητος, ὅχι μὲ ἐξεζητημένην ἔρευνα ἀλλὰ μὲ τὴν ἀπύλητη εὐκαρίνεια τοῦ ἀνθρώπου ποῦ τὰ ἔζησε. Ὁχι ψυχρὴ, ἀκαδημαϊκὴ περιγραφή, ἀλλὰ ἡ διαφάνεια τῆς πραγματικότητος.

«Σὲ λίγα χρόνια ὅλα τούτα τὰ βουνὰ θάιναι χιονισμένα ἀπὸ τὰ χαλαρωμένα κόκαλα τῶν ἀνθρώπων ποῦ ἤθαν ἀπὸ τίς ἄριες τοῦ κόσμου γιὰ νὰ πεθάνουν γιὰ τὴ λευτεριά τῶν λαῶν.»

Εἶναι μιὰ ἐκκλήση στοὺς πολεμιστὰς, ποῦ τοῦ, μιλεῖ ἀπ' εὐθείας στὴν καρδιά, νὰ δουτυχοῦν στίς ἀναμνήσεις, νὰ ἐγκυαληφθοῦν στὸν ἐαυτὸ τους. Σὰν νὰ μιλεῖνε μεταξὺ τους. Θὰ προχωροῦν στὴ σιωπή, ποῦ τώρα θὰ τοὺς φαίνεται πρᾶγμα παράδοξο, καὶ θὰ σκέπτονται τὰ περκομένα σὰν νὰ ἐπρόκειτο γιὰ χίμαιρες.

Οἱ πέτρες ἐκείνες, οἱ σταυροί, τὰ βουνὰ μὲ τίς ἐκρήξεις, οἱ βροχές, τὰ βῆσανα, ἡ μοῖρα!... Κι' οἱ ἄνθρωποι; Τί ἦταν οἱ ἄνθρωποι καὶ πάνου; Νάνοι ἢ γίγαντες; Ἀπὸ καὶ πάνου ξεπήδησαν πηγάδια ἡ φιλοσοφία τῆς ζωῆς. Ἐκαμε τὸν ἄνθρωπο νὰ νοιώσει πῶς ἡ ζωῇ ὑπάρχει βέβαια ἀπὸξω ἀπὸ τὴν κάμαρά του, πῶς τὸ οὐμπαν ὁλόκληρο ἐξαρτᾶται ἀπὸ τὸ σίδερο καὶ τὴ φωτιά. Ὁ πόλεμος, τὸ μεγάλο αὐτὸ γεγονός, ὁ ἐξαρετικὸς κινητῆρας καὶ αἰτία ποῦ ἀντακῶνει βαθεῖα τὸ πνεῦμα καὶ ἡ πολιτισμένη λαοῦ, ὑπάρχει στὴν ψυχὴ καὶ

στρατιώτη. Εἶναι ἡ γιγάντωση τῆς συνείδησης ἑκατομμυρίων ἀνθρώπων γιὰ τὴ θεωρία τῆς ζωῆς καὶ τῆς πατρίδας.

Τὸ μοῖρασμα τοῦ βιβλίου εἶναι πολὺ ξεκούραστο στὸν ἀναγνώστη. Ἡ ψυχὴ τοῦ πολεμιστῆ ποῦ ἐκσφενδονίζεται στὸ ἄγνωστο, τὰ πολεμικὰ ἐπεισόδια σὲ περιορισμένες εἰκόνες, ἡ ζωῇ τοῦ ἀπέραντου μετώπου, χαραγμένη ὅχι μὲ τὴ βοήθεια τῆς μνήμης τῆς πρόσφατης κι' ἀναλυτικῆς, ἀλλὰ μὲ τὴν καρδιά, τὴν ἱερὴν αὐτὴν ἀλήθεια, ποῦ μένει πάντα φανερή, στερημένη ἀπὸ κάθε ὑπεκφυγὴ καὶ ἐπίπλαστο, στίς στιγμὲς ποῦ τὰ μόνον σημεῖα τῆς ζωῆς ἦταν τόσο μακριὰ, πέρα ἐκεῖ ποῦ περίμεναν οἱ γυναῖκες κι' οἱ γέροι, ὀπλισμένοι μὲ πίστη. Στίς διηγῆσεις εἶναι πάντα ἀντικειμενικὲς, μετρώοντας χίλιες ἄλλες ψυχές. Τὴ σκέψη του, γδυσμένη ἀπὸ κάθε ἀτομισμὸ, ἀντλεῖ ἀπὸ τὴ μεγάλη φωνὴ τοῦ πλήθους ἐκείνου, μιὰς ὁλόκληρης γενεᾶς. Οἱ τύποι τοῦ βιβλίου παραστατικοί, ὁλοζώνταντοι. Ὁ παντετὶνὸς τύπος τῶν ἀξιωματικῶν στὸ πόρσωπο τοῦ Μπαλαφάρα. Κι' ὁ τύπος τοῦ Γιγάντε, ποῦ μοιραῖα συνηθίζει νὰ περιμένει ἀνεπιφύλαχτα τὸ θάνατο, εἶναι ὁ τύπος ὁ ἀσθενικὸς ποῦ φοβᾶται ν' ἀντικρίσει τὴ ζωῇ, γι' αὐτὸ καὶ τὴ χάνει. Ὁ ἀδύνατος, ὁ πεσομιστῆς, ποῦ δὲν ἔχει τὸ δικαίωμα νὰ χαρεῖ. «Γιὰ μένα δὲ θὰ βρεθεῖ γυναῖκα». Εἶναι τὸ μικρόδιο τοῦ θανάτου μέσα του, ποῦ γεννιέται ἀπὸ τὴν καθημερινὴ ζωῇ, ἀκόμη ἀπὸ τὴν προηγούμενη ζωῇ. Ἀλλὰ δίπλα του νὰ ὁ συγγραφέας μὲ μιὰ γερὴ ψυχὴ ποῦ τὴν τονώνει ἀσάλευτη αἰσιοδοξία.

Πέρτουν τὰ ψευτοστολίδια, οἱ προσποιήσεις. Ἡ ψυχὴ, ὁ χαρακτήρας, ἡ συνείδησις ἀπογυμνώνεται. Τὸ ἄτομο ἐχτιθεται στὸ μάτι τοῦ ἴδιου, τοῦ ἐαυτοῦ περισσότερο ἀπὸ ὅτι ἐχτιθεται στὴ φωτιά. Μὰς δίνει τίς ἐξηγήσεις στίς ἐνστικτικές ἐρώτησεις. Μὰ ποῖς ἔκανε ὥστε νὰ μὴ σπάξει ἡ καρδιά σὰ χίλιες δακνωματιὲς τὴν σφίγγουν; Πῶς δὲ ἐξασθενήσαντ' αὐτὰ νεύρα ποῦ ἦταν ἐκτεθειμένα σὲ δομολογισμὸ τῶν ὥρων καὶ δὲν ἐπικρατοῦσαν ἡ θέλησις ἡ ἐκτιθεμένη σὲ χίλιες ταραχές, σὲ χίλιες ἀγῶνες ἀναμενόμενης καταστροφῆς; Στίς γραμμές τοῦ Μυριβήλη δαφνίζεται κόπου καὶ πατριωτισμός. Στὸν τουφεκισμό τῶν λιποτακτικῶν ἐρχεται ὁ ἐπὶλογος σὰν δικαιολογητικὸς. «Ἡ ἀλήθεια εἶναι πῶς ἀπὸ τότε δὲν ἔφυγε οὔτε ἓνας». Ἐπειτα ὁ τίτλος τοῦ βιβλίου «Ἡ ζωῇ ἐν τάφῳ», δείχνει τὴ δύστυχη ζωῇ τοῦ χαρακώματος, ἀλλὰ καὶ τὸ φῶς ποῦ βγαίνει κάποτε ἀπὸ τὸν τάφο, ὅπως τ' ἀκούμε τὴ Μεγάλῃ Παρασκευῇ, ὅπου ἀπὸ τὸ σκοτάδι ξεπήδησε τὸ ἀτελεύτητο φῶς... Σήμερα ξεπήδησεν ὁ ἀνθρωπισμός, ἡ ἐπανάστασις τῆς ζωῆς...

Τὸ ἔργο τοῦ Μυριβήλη εἶναι μιὰ ἀπόλυτη ἐκκαθάρσις ἔπειτα ἀπὸ τὴν

ἀπαγορεύσει όχι μόνο για την αξία των σύγχρονων αλλά και των παλιών, των περισσότερων εκείνων παλιών που φανιάζουν για αξίες αλλά που ή σκέψη τους αναγκάζοντας τα ίδια, πότε με μονότονους ρωμονισμούς και πότε με αηδέστατες ψευδοκοινωνολογίες, δεν προχώρησαν στο περσικό το διανοητικό επίπεδο της πετρίδας μας.

Ζάκυνθος Σεπτέμβριος

MARIETTA MINOTOU

ΤΟ ΘΕΑΤΡΟ ΤΩΝ ΑΛΛΩΝ

Μιχ. Α. Ροδά. - «Η Όργη του δάσους» τρ' αρχικό κινωμένο δράμα, Αθήνα, τ. ο. «Ερμού» 1929

Ο κ. Ροδάς εκτός από δύο μονόπρακτα δράματα και την έκδοση του θεατρικού περιοδικού (που σημείωσε μια καλή αρχή, μα δυστυχώς όπως κάθε καλό του τόπου μας δεν υποστηρίχθηκε) *Τέχνη και Θέατρον* δεν είχε συμβάλει στο θέατρο ίσα με τα 1927. Κανείς δεν τον φαντάζονταν δραματικό συγγραφέα. Από τον καιρό που ανέβασε στο θέατρο της Κας Κοτοπούλη την *Όργη του δάσους* χαιρετίζει ο κριτικός ένα δοκίμιο τεχνίτη της σκηνης παραπάνω στο ελληνικό θέατρο που βεβαιώνουν ανύπαρχτο εκείνοι που έκμεταλλεύονται αδιάντροπα και το κοινό και τους θεατρίνους. Μαντό φυσικά δεν έννοω πως ή *Όργη του δάσους* είναι απεργάδιαστο δημιούργημα, αλλά πως πολύ καλά μπορεί να σταθίσει πλάι στα τόσα ξένα μεταφράσματα και πως προκειμένου να υποστηρίχτη το ελληνικό θέατρο, άλλο ψυχροπονητήριο μέτρο αποτελεσματικώτερο από την *αναγκαστική αναλογική καταμέτρηση* των παιζόμενων ξένων έργων δεν υπάρχει. Καθήκον καθενός που αγαπά το ελληνικό θέατρο και που το πονεί, να κοπανά ταχτικά αυτή την αλήθεια.

Πρίν παινέσουμε και κατακρίνουμε ας συζητήσουμε την υπόθεση, ο Γιατρός Στρατής που αγαπά κι ανταγαπείται απ' τη Λέλα κόρη του Ζάρκα, βρήκε το κυβερνητικό μέσο να χτίσει ένα σανατόριο σ' ένα δάσος πλάι στην πολιτεία όπου ο Ζάρκας πέρνει και δίνει. Ο γιατρός και ο υιός έρχονταν σε τριμερή διάσταση. Ο Ζάρκας κάμνει τα δύνατα δυνατά να εμποδίσει το έργο του γιατρού ως που ο τελευταίος για να σώσει το έργο του... καίει τη πολιτεία!

Από πρώτη άποψη το έργο φαίνεται να μοιάζει στην υπόθεση με την *Εχθρό του Λαού* του Ίμπσεν και πάντως δεν είναι απίθανο να έχει θέλα επηρεαστή ο συγγραφέας απ' αυτό το αριστούργημα. Έχω την εντύπωση πως ο κ. Ροδάς άλλοι απόβλεπε και άλλοι πέτυχε, μάλλον λίγα, πως δώσαντας στο έργο του μια γενική και μια τοπική σημασία, κυνηγώντας την πρώτη έπιασε τη δεύτερη. Καταλα-

βαίνει κανείς πως ο συγγραφέας θέλησε να στήσει αντιμέτωπες τη ροκίνα με την επανάσταση, την παρόδοση με την νεωτέριση, το μερικό με το γενικό συμφέρον. Μα και σύγχρονα, και πολύ δίκαια, έδρασε την ευκαιρία να στηλιτεύσει το παραχτικό αλληλ' φάγωμα του ρωμαϊκού και τη σαπίλα της επαρχιακής μικροπολιτικής. Με τό ε προσδόκητο τέλος του έργου, πού τα τελευταία λόγια του γιατρού, αδυνατίσει πάλι την αρχική σύλληψη. Με το δούλεμα πάλι διαφόρων σκηνών και ιδίως των χαρακτήρων μερικων δευτερευόντων προσώπων, έδωσε μια αριστουργηματική ρεαλιστική εικόνα της κακομοιριάς που λέγεται επαρχιακή Ελλάδα και που μάς έξηγει από τα μικρά στα μεγάλα, γιατί τα προσκόψαμε τόσο θαυμάσι στη διεθνή διπλωματία. Το ειδικό νόημα της *Όργης του δάσους* είναι μια κοινοτοπία στο σημερινό δραματολόγιο. Το θέμα, καθώς πολύ γενικό, είναι και γρηγορώτερα εξαντλημένο, πράγμα φυσικά που δεν εμποδίζει στις ίδιες βάσεις να γραφή, επίσης αριστουργηματικό άλλο νέο έργο. Αλλά ή επιτυχία του κ. Ροδά δεν είναι αυτού, είναι στην περιγραφή της πολιτικής βρωμιάς. Ο κ. Ροδάς, υπ' όψιν, αφού έγραψε και ένα είδος οδηγού της: «Ελλάδας, θα την έρη σ' όλα της τα κατατόπια, θα είχε τύπους και θα τους μελέτησε. Μορφές όπως ο Ζάρκας, ο Αύγερινος ο Πέλεκας, πολιτικός της κουμπούρας, είναι χαρακτηριστικά, δυστυχώς, νεοελληνικές και φτάνουν να δικαιολογήσουν τα χόλια μας. Η *Όργη του δάσους* αν ως δράμα ιδεών ούτε νεωτερίζει, ούτε σημειώνει εξαιρετική επιτυχία, ως έργο χαρακτήρων, χαρακτήρων - τύπων, είναι κάτι παραπάνω από αξιοπρόσεχτο είναι ένα εξεργέτημα γιατί ανοίγει τα μάτια των τυφλών. Σκηνές σαν την έννατη της Α' πράξης, την τρίτη της δεύτερης, και ιδίως τη δέκατη της δεύτερης τιμούν το ελληνικό θέατρο. Γενικά όμως μπορεί κανείς να μην παλαστήσει να σημειώσει και το δέσιμο των σκηνών και το δέσιμο του διαλόγου, που συγκρινόμενα μ' άλλα έργα των καλλιτεχνών μας δραματικών συγγραφέων, προσδίδουν μια βαθειά γνώση τεχνικής του θεάτρου που δεν είναι τόσο κοινή στα ελληνικά θεατρογραφήματα. Ο κ. Ροδάς ξέρει να στρώσει ένα διάλογο, να συνδέσει τις σκηνές μιας πράξης, και να βρει αλληλουχία ανάμεσα στις πράξεις. Κατέχει μάλλον λόγια τη θεατρική αρχιτεκτονική. Βέβαια ή σκηνή της Χριστίνας (πρ. Β' σκ. στ.) είναι κομματάκι απότομα απαρασκευάστη και το ενδιαφέρον της δευτερευον ή χαρακτήρας της Λέλας δείχνει επίσης ωχρός. Φαίνεται πως τα γυναικεία πρόσωπα δεν τα διαχειρίζεται ο συγγραφέας με ικανοποιητική ευχέρεια. Αυτές ή αδυναμίες χάνονται στο ξετύλιγμα του έργου, που, και με το να μην έχει τίποτε το νεωτεριστικό στην τεχνική, στέκει θαυμάσια απάνω σε παλιά μα δοκιμασμένα καλούπια.

Δυστυχώς το τέλος έρχεται να χαλάσει την καλή εντύπωση μιας αρχικά καλοεγχεσμένης δράσης όπου δε λείπουν δυνατότατες σκηνές. Δεν είμαι εγώ που θα συζητήσω στο συγγραφέα την ελευθερία να χειρισθί το έργο του όπως θέλει, ούτε που θα του πω πως γι' αυτό και τον άλλο λόγο, τοῦτο είναι απίθανο και έπρεπε να γίνει αλλιώς

και τα ρέστα, "Όταν όμως ο συγγραφέας έρχεται ο ίδιος στην πειο κατάφωρη αντίφαση με τον εαυτό του, δίχως να μπορέσει να ξεφυρεθεί ο παραμικρότερος λόγος μιας τέτοιας παλινωδίας, τότε αλλάζει το ζήτημα. Είπαμε πως ο γιατρός καίει την πολιτεία, γίνεται εμπρηστής. Γιατί; για ποιά δραματική ή αισθητική ανάγκη; Μυστήριο. Αυτός ο αγωνιστής, που δὲ διστάζει να παλέψει και να τὰ βάλει με όλόκληρη πολιτεία που στην τύφλωσή της, για να χτυπήσει την πρόοδο, ξεχνά τις πολιτικές της έριδες, καταδέχεται να κάψει σπήτια, να σκοτώσει ανθρώπους, να σκορπίσει την καταστροφή! Δεν δικαιολογείται πειά έτσι και ο τίτλος: αντικρύζουμε την όργη όχι του δάσους αλλά του γιατρού. Βέβαια η πολιτεία έστρεψε τον αίσχρότερο πόλεμο για να μη λειτουργήσει το σανατόριο. Μά ο γιατρός που έδειξε πως είχε τόσα μέσα στην κυβέρνηση και κίνησε τις τοπικές αντιδράσεις χτίζοντας το σανατόριο, βρέθηκε τόσο άνικανος να μη βρείται γάλα και αυγά; και για να σώσει λίγους άρρωστους, σκοτώνει ποιός ξέρει πόσους άθώους για την προβληματική τιμωρία κομμια δεκαριά ενόχων! Το κάψιμο της πολιτείας είναι σύμβολο μήπως, υπόδειξη; μά τότε θα ρωθώ πως τέτοιο μέτρο αν εφαρμόζονταν στην Ελλάδα, σπῆτι δὲ θάμενε άκαιο. Να καίγονταν η πολιτεία, αν καλά και σώνει ο συγγραφέας το ήθελε, αλλά από κάθε άλλον παρά απ' αυτόν που στην όρχή μάς παρουσιάζει σαν ένα σωτήρα. "Ο ίδιος έτοιμος κατάστρεψε το νόημα του έργου του, και υποβιβάζει τον ήρωά του. Ένας τρελλαμένος από την απελπισία άρρωστος, δραπετεύοντας, μπορούσε να κάψει την πόλη να βάλει φωτιά στο δάσος και να τὰ κάψει όλα στάχτη: θα καταλαβαίνονταν. "Ας μου επιτραπῇ να συμβουλευσω, να υποβάλλω μια τέτοια διόρθωση αυτού του τέλους. Θάχουμε τότε ένα από τὰ ωραιότερα νεοελληνικά δράματα. Αυτό που προτείνουμε του κ. Ροδά το έκτακτο και οι μεγαλύτεροι ξένοι συγγραφείς δίχως να ξεπέσουν, με δέκα λόγια μπορεί να διορθωθεί αυτό το ξεκρόφωτο τέλος. "Αμα τὰ κάψουμε όλα, δὲ μένει τίποτε να διορθώσουμε και με τὰ καυσοφρέπια σπῆτι δὲ χτίζεται. "Η καταστροφή είναι μια δύναμη αλλά η διόρθωση του κακού είναι ακόμη μεγαλύτερη δύναμη.

Επιμείναμε κάπως στην ανισορροπία της λύσης γιατί το έργο είναι ωραίο και αξίζει να κρατηθῇ στο δραματολόγιο, τέτοια είναι η αντίληψή μας. "Αν πρόκειται τώρα να ξεψαχνίσουμε το κείμενο θά βρίσκαμε να καταλογίσουμε και άλλα ψυχοελαττώματα που για μια στιγμή χαλούν την ωραία εντύπωση του διαλόγου, στρωτού τόσο ώριφα. "Εξαφνα σένα ρεαλιστικό κείμενο κάτι άστοχες ρητορείες, αναπάντεχες και κάτι ψεύτικες ποιητικές εικόνες: (φληναρία του Γιατρού στη σελίδα 17, - «συνταράζεται την άγρια θύλασσα του μίσους μου» σελ. 63, - «ρίξε με τέχνη της φαρμακευδούς σαϊτιές σου στην καρδιά μου» σελ. 64) κάτι άπιθανότητες (κυτάξετε πως παίζουν και χορεύουν τὰ φύλλα των δένδρων του δάσους «έκεί επάνω», Μεγάλη όξυδέρκεια! - Το μοναδικό σχέδιο που σώθηκε από τὰ Λέλα στο τέλος της

α! πράξης) κάτι λέξεις σαν το «μπού κοττάζ» σελ. 55 (Μη ξεχνούμε πως πρέπει να γράφουμε ελληνικά. Το άποκλεισμός άσκημα στέκει; μάλιστα! στο Boycottage δὲν είναι εκείνος που χρειάζεται στο νόημα σ' αυτό το έδαριο) κάτι τέλος άπροσεξίες κινδυνεύουν να νομιστούν άγραμματο σύνες όπως π. χ. στη σελ. 82 το νιφάδες αντί νιφάδες που μπορεί ν' είναι και τυπογραφικό λάθος, όχι όμως και το περιφραστικό κατὰ λεπτός αντί καταλεπτός που ξαναπαρουσιάζεται στη σελίδα 88. "Αυτά είναι ψιχουλά τα σημαδεύω όμως γιατί μπορεί να ξεφύγαν και του συγγραφέα, και καμμιά φορά ένα ξένο μάτι βλέπει καλλίτερα τέτοια επ'ιστιώδη. Το ούσιώδες είναι πως ο κ. Ροδάς έγραψε ένα ωραίο θεατρικό έργο που αν συγκριστεί με λιγάκι νάλλαξη στο τέλος, θα το κάμει ένα πρώτης τάξεως δράμα στο σύγχρονο νεοελληνικό θέατρο.

Μ. ΒΑΛΣΑΣ

ΕΚΔΟΣΕΙΣ - ΒΙΒΛΙΑ

(Για να κρίνονται πρέπει να λαμβάνουμε δυο αντίτυπα).

- **Γ. Θεοδώρου Μόδη** · «Στά μπουντρούμια», ιστορικό διήγημα, έκδοτης Α. Ι. Ράλλης, 'Αθήναι 1930, δραχ. 20.
- **Γ. Σ. Δεύρα** · «Όχτώ τραγούδια στον Ίεωδα», 'Αθήνα 1930.
- **Ρ. τας Μπεύμη** · «Τὰ τραγούδια στην άγάπη», ποιητική συλλογή, 'Αθήνα 1930, δραχ. 20. [Δεχόμαστε παραγγελίες και στα γραφεία μας].
- **Μερόπης Π. Τσιώμευ** · «Ημερολόγιον Θεσσαλονίκης 1930».
- **Εύφημίας Γ. Σωσσίβη** · «Τραγούδια από τὰ ξένα», έκδοτης Ράλλης, 'Αθήναι 1930, δραχ. 25.
- **Π. Ν. Καραβία** · «Η νύχτα με πολύχρωμα φῶτα», διηγήματα, έκδοτης Α. Ράλλης, 'Αθήναι 1930, δραχ. 25.
- **Γιάννη Σκαρίμπα** · «Κα'ν'μοι στο Γριπονήσι», διηγήματα [πῆρην το Α' βραβείο στο διαγωνισμό των «Ελλ. Γραμμάτων»], 'Αθήναι, 1930.
- **Μιχ. Γ. Πετρίδη** · «Τραγούδια της γυναίκας» ποιητική συλλογή. Πετρίδης, 1930.
- **Παν. Δ. Καλογεροπούλου** · «Λόγος πανηγυρικός έκφωνηθείς κατὰ την έορτήν της έπετείου της ένωσης της Έπτανήσου», 'Αθήναι, 1930.
- **Ανδρέου Α. Παπαγιαννοπούλου**. «Αττικά Έπιγραφαί» 7 Έργα Έκφαντίδου, Κρατίου, Τιμοθέου και η Σοφοκλέους Τηλέφεια. 8 ψήφισμα τειχισμού και φρουρήσεως της έλεισίνας. 'Αθήναι 1929 σελ. 20 (Μετατύπωση εκ του Έπιστημονικού Αρχαιολογικού Περιόδικου «Πολέμων» Τομ. Α' Τεύχ. 3ου).
- **Διον. Δημ. Παπαγιαννοπούλου** · «Λόγος περί Έποκρίσεως», Ζήκυνθος, τυπογρ. Κοντόγιωργα, 1930.
- **Αγγέλλονται** «άσματικά ακολουθία του εν Άγ. Πατρός ήμων Διονυσίου» αρχιεπισκόπου Αιγίνης και Προστάτου Ζηκύνθου, άντύπωση μετά προσθηκών—Συνδρομή στέλλονται στον διχειριστήν Διον. Παπαγιαννοπούλον, Θεολόγον, Ζήκυνθον.
- **Γιάννη Μπερατή** · «Δικαστορά», διήγημα, έκδοτης Ζηκύνθου, 'Αθήναι 1930, δραχ. 20.
- **Στέφανον Σίδερη**. «Λυρικοί ρυθμοί, ποιήματα, Σάμος, δραχ. 30
- **Μ. Βισάνθη** «Μερικοί μετανάστες» διηγήματα, 'Αθήναι 1930, δραχ. 50

ΠΕΡΙΟΔΙΚΑ ΚΙ' ΕΦΗΜΕΡΙΔΕΣ

- Στις «Μοῦσες» «Ἡ πικρὴ τοιολογία ἐν Ἑπτανήσῳ»
- Στὴν «Ἑγερσι» (Κερκύρας). Διαβάζομε γιὰ τὴν ἀναχώρηση τοῦ σοφοῦ θεολόγου Μητροπολίτη τῆς Ἀθηναγορίας γιὰ τὴν Ἀμερική καὶ τὸν ἀποχαιρετιστήριον λόγον του. Καὶ διογραφίαν του.
- Στὴν «Κερκυραϊκὴ Ἠχώ» ἐξακολουθοῦν τὰ ὁρατὰ πεζογραφήματα τῆς Κκς Δαντρινού. Στις 4 Σεπτ. ἱστορικαὶ σελίδες. Τὸ «Μὲν Ρεπὼ» τοῦ Εὐγένιου Πολίτη.
- Στὸς «Παξοὺς» Ἰωάννης Ἐπίσκοπος Ἀμύκλων.
- Στὸν «Ταχυδρόμο» (Μιτυλήνη) ἐξακολουθοῦν οἱ ἀναδημοσιεύσεις τῶν κριτικῶν γιὰ τὴν «Ζωὴ ἐν Τάφῳ». Σὲ κάθε φύλλο καὶ ἀπὸ ἓνα ἐκλεχτὸ ποίημα, πρὸ πάντων τῶν μεγάλων Ἑπτανήσιων.
- Στὴν «Ἀναγέννησι» Ζηκύνθου διαβάζομε σημεῖωμα γιὰ τὸν Ἰπουργὸ τῆς Παιδείας γιὰ τὴν μετὰ τὴν ἐπιθεώρησιν τῶν Δημ. Σχολείων, ποῦ ἔχει ἐπιβληθεῖ καὶ ἐκτιμᾶται πολὺ στὴν κοινωνίαν μας.
- Στὴν «Κυθηραϊκὴ» ποῦ μπήκε στὸν 10 χρόνον τῆς ἐκδόσεως τῆς διαβάζομε περιγραφή τῆς ἐορτῆς τῆς Ἐκατονταετηρίδας στὰ Κύθηρα.
- Στὴν «Ἑλληνίδα» (Πούλιος) «Τὸ Διεθνὲς Συνέδριον τῶν γυναικῶν», ἐνδιαφέρον ἄρθρον τῆς κ. Ἀθ. Γαϊτάνου - Γιαννίου γιὰ τὸν «Γυναικεῖον πολωνικὸ πολιτισμὸς», «Θρίψαλα» τοῦ Καμπούρογλου, Διαβάζομε ἀκόμα πῶς ἡ Δ. Μαρία Ἀμαδιώτου καθηγῆται, διωρίστηκε μέλος στὸ ἀνώτατο Ἑκπαιδευτικὸ Συμβούλιον. Ἐπίσης πῶς ἡ Κκς Ἰωάννου Τσάτσου ἀνακηρύχθηκε Διδάκτωρ τοῦ Δικαίου μετὰ τὴν π. ἀγμάτεια τῆς «Ἐπιδρασεως τῆς ἐθνικότητος ἐπὶ τῆς ἐγκυρότητος τοῦ γάμου»
- «Ν. Ἑστία» (15 Αὐγ.) ἓνα ὁρατότατον ἀνέκδοτον ποίημα τοῦ Καρυωτάκη «Πρόβλεξι». Ὁ τυφλὸς ὁμηρὸς στὴ Σολωμικὴ ποίησιν τοῦ Γωμαδάκη. Στις 15 Σεπτ. «Ὁ Ἑυκέρδης γιὰ τὴν Ἑλλάδα» τοῦ Σπ. Θεοτόκη.
- Στὴν «Πρωτοπορία» (Σεπτ.) σημεῖωμα ἐνθουσιώδους γιὰ τὸ θρυλούμενον Πάνθεον τῶν ἐνδόξων Ζηκυνθίων, ἡ ὁμιλία τοῦ Γιοφύλλη γιὰ τὸν Καρυωτάκη, νέα ποιήματα τοῦ Κιζιάφη, ἡ Ἱταλικὴ Ἀκαδημία τῆς Μαριέττας Μινώτου κτλ.
- Συμπαθέστατον καὶ τὸ τεῦχος Σεπτεμβρίου τῶν «Κυκλάδων» τῆς Ρίτας Μπούμη.
- Ἐνδιαφέρον τὸ τεῦχος Αὐγούστου τῆς «Ἀλεξανδρινῆς Τέχνης», διήγημα τοῦ Πιερίδη, ποιήματα τῆς κ. Ρίτας Σεγκοπούλου καὶ Μπουζίδη, σχόλια στὸ ποίημα τοῦ Κιζιάφη «Ἡ μάχη τῆς Μαγνησίας», ἄρθρον γιὰ τὴν Πολυδούρη τοῦ Πράτσια, διέλιονοις γιὰ τὴν «Ζωὴ ἐν Τάφῳ» κτλ.
- Πολὺ ὁμορφὸν τὸ «Ἡμερολόγιον Θεσσαλονίκης 1930, χρυσοδεμένο, καλασθητό, πολυτελές, 280 σελίδες. Συνεργάζεται καὶ ἡ Κκς Μαριέττα Μινώτου. «Αἰπὸ τίς ὁραιότερες Ζηκυνθινὰς παραδόσεις. Τὸ Λουλούδι τοῦ πόνου καὶ τῆς ἀγάπης».
- Στὴν Ἀναγέννησιν (Ζηκύνθου) ἄρθρον τοῦ κ. Ζώντου μετὰ ὑποδείξεις γιὰ τὸν ἐορτασμὸν. Πολὺ σωστὰ λέει πῶς ἡ ἐνεργὸς συμμετοχὴ τοῦ κ. Ἀρμελιδάκη εἶν' ἀπαραίτητος στὴν Ἑπιτροπὴν.
- Μὰς γράφει ὁ κ. Πίπης Μαρτίνης ἀπὸ τὴν Κέρκυρα πῶς ἐκδίδει σύντομα 12σέλιδον ἐπιθεώρησιν τὴν «Ἑπτανήσῳ».
- Στὴν Ἑπτανήσιακὴ Ἠχώ τοῦ κ. Ζώντου ἓνα σημεῖωμα γιὰ τὸ Πάνθεον ποῦ τελειώνει. «Εὐρέθη ἓνας ὑπουργὸς τῆς Παιδείας ὅστις ἔχων συναίσθησιν τοῦ προορισμοῦ του, ἐρχεται ἀρωγὸς εἰς τὴν ἰδρυσιν ἐνὸς μνημείου προορισμένου γὰρ τιμὴν τὴν Ἑλλάδα καὶ τὴν Ζάκυνθον ἰδιαίτερως. Ἐὰν τὴν εὐκαιρίαν αὐτὴν ὁ ἀναγοούμενος κόσμος τὴν χάσῃ, δὲν θὰ εἶναι ἄξιος κατακρίσεως μόνον ἀλλὰ καὶ ὀνειδισμοῦ».

ΑΛΛΗΛΟΓΡΑΦΙΑ

— Δ)δα Φρέσω Κ' πολὺ ρωμαντικὸν τὸ γράμμα σας. Στὴν Κκς Σοφία Φ. στείλαμε. Ἐλπίζομε νὰ λάβωμε ἀπὸ τίς ἄλλες τὴν ἀξίαν τῶν λευκωμάτων. Αὐτὲς τίς ἡμέρας φεύγομε γιὰ τὴν Ἀθήνα. Θὰ σὰς δοῦμε τευχάκιον ἐκεῖ : Νὰ μὰς ζητήσετε στὸ ξενὸν. Σπλέντίτ.—Τὴν νέα Διεύθυνσιν τῆς Ἀνθολογίας θὰ στείλωμε σ' ὅλους τοὺς συνδρομητὰς.—Γιὼρδάνην Βαμβακίδην ἐνταῦθα. πρέπει νὰ γίνετε πρῶτα συνδρομητὴς.—Παναγόπουλον συνδρομὴ σας τοῦ 1930 ἐλήφθη. Ἡσυχάσατε. Καταλαβαίνετε πῶς ἐν μέρει νὰ ἀλληλογραφεῖτε διαρκῶς. Δὲν ἔχομε καιρὸν.—Κ. Χριστ. «Ὁ ἐργάτης» πολὺ ἐπαναστατικὸν στὴ γλώσσᾳ στὴ ὀρθογραφίᾳ καὶ στὸ θέμα θὰ ταίριαζε σὲ κομμουνιστικὸν περιοδικόν. Ὡστόσο, ἐνδεχόμενόν νὰ συμπερφώσετε τὴν ὀρθογραφίαν μετὰ τὴν ἀναγνωρισμένην, θὰ μπεῖ. Εὐχαριστοῦμε θερμότατα γιὰ τὰ ἄλλα.—Δ)δα Παπακωνσταντίνου. Εὐχαριστοῦμε γιὰ ὑπόσχεσιν σύμφωνα νὰ ἰδωθῶμε.

Παρακαλοῦμε θερμὰ τοὺς συνδρομητὰς ποὺ καθιστεροῦν τὴ συνδρομὴν τοὺς νὰ μὰς τὴ στείλουν τὸ γρηγορώτερον.—Ὅχι μονάχα αὐτὸ ἀλλὰ καὶ νὰ γράφουν καὶ ἄλλους συντρεμητὰς.—Ζητοῦμε ἀκόμη συγγνώμην γιὰ τὴν ἀνωμαλίαν τῆς ἐκτύπωσης.—Ἀπὸ τὸ ἄλλο φύλλον εἰς τὸ μείνον εὐχαριστοῦμε.—Ἡ ἀνθολογία δὲ στέλνεται σὲ κατὰ νῦν ἀπολύτως δωρεάν.—Δεχόμεστε συνεργασίαν ἀπὸ συνδρομητὰς.—Προτιμῶνται τὰ Ἑπτανήσιακά θέματα.

ΤΑ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΑ ΚΟΝΤΟΓΙΩΡΓΑ

Ἀνακαινισθέντα καὶ πλουτισθέντα μετὰ νέα στοιχεῖα ἀναλαμβάνουσι πᾶσαν τυπογραφικὴν ἐργασίαν, ἐκδόσεις συγγραμμάτων, ἐφημερίδων, περιοδικῶν

Φέρομεν προσέτι

εἰς γνῶσιν τῆς σεβαστῆς κοινωνίας μας

καὶ εἰδικώτερον εἰς τοὺς ἐνδιαφερομένους ἐμπόρους βιομηχάνους ἐπιτρέπουσι ἐκκλησιῶν, διδασκάλους, τραπεζιτικά καὶ κυβερνητικὰ γραφεῖα ὅτι ἰδρύσαμεν εἰδικὸν

ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΚΟΝ ΤΜΗΜΑ

Μετὰ δὲ καινουργὴν εὐρωπαϊκὰ στοιχεῖα καὶ βινιέτες ὥστε νὰ ἀμιλλώμεθα εἰς ἐργασίαν μετὰ τὰ Ἀθηναῖκα καὶ μετὰ τιμὰς ἐκτὸς συναγωνισμοῦ

